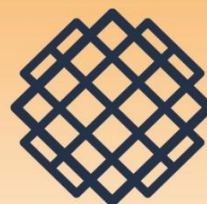

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

Izveštaja o Reviziji Učinka

FUNKCIONISANJE, LICENCIRANJE I NADGLEDANJE PREDŠKOLSKIH USTANOVA

Priština, avgust 2025

Generalni Revizor Republike Kosovo je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, kojoj Ustav i Zakon¹ garantuju funkcionalnu, finansijsku i operativnu nezavisnost.

Nacionalna Kancelarija Revizije je nezavisna institucija koja pomaže Generalnom Revizoru u obavljanju njegovih/njenih dužnosti. Naša misija je da efikasno doprinesemo odgovornosti javnog sektora kroz kvalitetne revizije, promovisući javnu transparentnost i dobro upravljanje, i promovisući ekonomičnost, efektivnost i efikasnost vladinih programa za dobrobit svih. Na ovaj način uvećavamo poverenje u trošenje javnih sredstava i igramo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih obveznika i drugih interesnih strana za povećanje javne odgovornosti. Generalni Revizor izveštava Skupštini za vršenje dužnosti i ovlašćenja definisanih Ustavom, Zakonom, podzakonskim aktima i međunarodnim standardima revizije javnog sektora.

Ova revizija je obavljena u skladu sa Međunarodnim Standardima Vrhovnih Revizorskih Institucija (SNISA 3000²).

Revizije učinka koje sprovodi Nacionalna Kancelarija Revizije su objektivni i pouzdani izveštaji kojima se procenjuje da li postupanje vlade, sistema, operacija, programa, aktivnosti i organizacije postupaju u skladu sa načelima ekonomije³, efikasnosti⁴ i efektivnosti⁵ i da li ima prostora za poboljšanje.

Generalna Revizorka odlučuje o sadržaju izveštaja revizije učinka „Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova“, sa konsultovanjem sa Pomoćnikom Generalne Revizorke, Myrvete Gashi Morina, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je realizovao ovaj izveštaj:

Ariana Gjonbalaj Shala, Direktorka odeljenja revizije

Ylfete Osmani, Vođa tima

Ardiana Miftari, Član tima

¹ Zakon 05_L_055 Generalnog Revizora i Nacionalne Kancelarije Revizije Republike Kosova

² Standardi i uputstva za reviziju usklađenosti na osnovu Standarda revizije ONISA-e i praktičnog iskustva

³ Ekonomija – Načelo ekonomičnosti podrazumeva minimiziranje troškova izvora. Korišteni izvori trebaju biti raspoloživi u pravo vreme, u pravilnoj količini i kvalitetu i po najboljoj mogućoj ceni.

⁴ Efikasnost – Načelo efikasnosti podrazumeva dobivanje maksimuma od raspoloživih izvora. U vezi između obuhvaćenih izvora i datih rezultata u aspektu količine, kvaliteta i vremena

⁵ Efektivnost – Načelo efektivnosti podrazumeva postizanje određenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

TABELA SADRŽAJA

Izvršni rezime	1
1 Uvod	4
2 Ciljevi i pitanja revizije.....	5
Pitanja revizije	5
3 Nalazi revizije.....	7
3.1 Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija	9
3.2 Postupci licenciranja i praćenja	15
3.3 Razvoj kapaciteta u opštinama i funkcionisanje javnih predškolskih ustanova	25
3.4 Upravljanje javnim predškolskim institucijama od Opštinskih direkcija za obrazovanje	32
Zaključci	38
5 Preporuke.....	40
6 Prilog 1. Delokrug, metodologija i opis sistema.....	41
Delokrug revizije.....	41
Metodologija revizije	41
7 Prilog 2.Opis sistema, pitanja i kriterijumi revizije.....	43
8 Prilog 3. Investicije za razvoj javnih kapaciteta.....	47
9 Prilog 4: Podaci o Inspektoratu za obrazovanje	48
10 Prilog 5. Rezultati posmatranja predstavljeni u tabelarnom obliku.....	51
11 Prilog 6: Potvrdno pismo i komentari stranaka	54

Spisak skraćenica

ORD – Obrazovanje u ranom detinjstvu

PO- Predškolsko obrazovanje

PU – Predškolske ustanove

UNICEF - Organizacija Ujedinjenih nacija, Hitni međunarodni fond za decu (United Nations International Children's Emergency Found)

UNESCO – UN, Međunarodna organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

IPO – Institucije predškolskog obrazovanja

MONTI – Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (Ministarstvo)

OORD – Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu

OPPO – Odsek za privatno preduniverzitetsko obrazovanje

OPO- Odeljenje za predškolsko obrazovanje

ODO – Opštinska direkcija za obrazovanje

IO – Inspektorat obrazovanja

SIO – Sektor Inspektorata obrazovanja

Izvršni rezime

Obrazovanje tokom detinjstva je osnovni uslov i osnovno pravo svakog deteta, zaštićeno međunarodnim konvencijama. U tom kontekstu, Obrazovanje u ranom detinjstvu ima važnu ulogu u ljudskom životu i obezbeđuje čvrst temelj za kasniji razvoj u emocionalnom, obrazovnom i društvenom aspektu.

Nacionalna kancelarija revizije je vršila reviziju učinka „Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova“, sa ciljem procene organizacije procesa obrazovanja u ranom detinjstvu, korišćenja i razvoja kapaciteta, kao i procene funkcionisanja predškolskih ustanova. Istovremeno, procenjeno je nadgledanje i praćenje predškolskih ustanova od strane svih odgovornih strana.

Revizija je bila fokusirana na analizu pravne infrastrukture i funkcionisanja sistema upravljanja na centralnom i lokalnom nivou, kao što su: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija, kao i opštinske direkcije za obrazovanje u opštinama Đakovica, Priština i Prizren. Delokrug revizije obuhvata vremenski period 2022/2024 i zasniva se na analizi službenih dokumenata, intervjuima sa uključenim stranama i proceni postignutih rezultata u odnosu na postavljene ciljeve i kriterijume.

Rezultati revizije pokazuju da, bez obzira na zakonske inicijative i napore Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija za unapređenje obrazovanja u ranom detinjstvu, postojeći sistem se suočava sa značajnim strukturnim, upravljačkim i implementacionim izazovima. Nedostatak sekundarne pravne infrastrukture, kao i funkcionalnih mehanizama za praćenje, licenciranje i inspekcijski nadzor predškolskih ustanova, onemogućava efikasnu primenu obrazovnih politika u ovom sektoru. Na lokalnom nivou, iako je beležen izvestan napredak u izgradnji novih predškolskih objekata i u sprovođenju delimičnih praćenja, nedostatak dugoročnih razvojnih planova, internih uredbi o funkcionisanju i nedovoljna uključenost svih starosnih grupa značajno ometaju obezbeđivanje održivog i kvalitetnog sistema predškolskog obrazovanja. Štaviše, zahtevi u rastu zajednice i sektora za osnivanje i licenciranje novih predškolskih ustanova, kao i potreba za proširenjem postojećih kapaciteta, ostaju visoki i neispunjeni.

Nedostatak administrativnih uputstava učinio je neprimenljivim novi zakon o obrazovanju u ranom detinjstvu. Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija nije izradilo administrativna uputstva koje proizilaze iz Zakona o obrazovanju u ranom detinjstvu, koji je usvojen 2023. godine. Proces uspostavljanje neophodne pravne strukture nije prošao ni početnu fazu izrade. Do vremena revizije, nijedno od predviđenih administrativnih uputstava nije bilo finalizovano niti usvojeno, iako je prošlo skoro dve godine od stupanja na snagu zakona. Neusvajanje ovih podzakonskih akata onemogućilo je primenu novog zakona u praksi. Kao rezultat toga, predškolske ustanove nastavljaju da funkcionišu po ranijim uredbama i uputstvima, koja nisu u skladu sa odredbama i zahtevima važećeg zakona, stvarajući nejasnoće i neusaglašenost u njegovoj primeni.

Nedostatak efikasnog nadgledanja od strane Inspektorata obrazovanja stvorio je nejasnoće u funkcionisanju predškolskih ustanova. Regionalni sektor inspekcijskih nadzora u Prištini i Prizrenu obuhvatio je 30 do 31% inspekcijskih nadzora za predškolske ustanove. U međuvremenu, Regionalni sektor inspekcijskih nadzora u Đakovici nema odgovorne službenike koji su angažovani u inspekcijske nadzore i nadgledanje obrazovnih ustanova. Isto tako, Inspektorat za obrazovanje ne poseduje uredbe, podzakonske akte ili druge interne dokumente koji bi podržali organizaciju rada

inspekcijskih službenika. Značajnu prazninu u pitanjima organizacije osoblja ostavlja nedostatak Uredbe o sistematizaciji radnih mesta. Angažovanje inspektora se vrši u skladu sa opštim opisom Zakona o inspektoratu obrazovanja.

Nedostatak efikasnih mehanizama za licenciranje i praćenje od strane Odseka za obrazovanje u ranom detinjstvu rezultirao je kašnjenjima, nepravilnostima i nekontrolisanim funkcionisanjem predškolskih ustanova. Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu nije uspostavilo efikasne mehanizme za proces licenciranja, razmatranje zahteva i praćenje licenciranih predškolskih ustanova. Postupci licenciranja predškolskih ustanova u privatnom sektoru, sa osnovom u zajednici i javno-privatnih predškolskih ustanova sprovode se bez jasnih rokova. Kao rezultat toga, beležena su značajna kašnjenja u obradi primljenih zahteva, pri čemu se neki razmatraju u roku od nedelju dana, dok se drugi ostali u iščekivanju od 2-3 meseca do dve godine. Štaviše, nedostatak funkcionalnog sistema praćenja od strane ovog odseka doprineo je pojavi nepravilnosti tokom funkcionisanja predškolskih ustanova, uključujući: prekoračenje broja dece u odnosu na odluku o licenci, zatvaranje predškolskih ustanova bez obaveštavanja nadležnih službenika i organa, kao i funkcionisanje nekoliko ustanova u uslovima koji nisu pogodni za razvoj i bezbednost dece.

Nedostatak razvojnih planova i administrativne poteškoće na lokalnom nivou sprečili su postizanje ciljeva za proširenje kapaciteta i veće uključivanje dece u predškolskom obrazovanju. Na lokalnom nivou, nisu ostvareni ciljevi za proširenje kapaciteta i povećanje uključivanja dece u obrazovanju u ranom detinjstvu. Opštinska direkcija za obrazovanje Prištine nije izradila razvojni plan obrazovanja za period 2022-2024, što je uticalo na nedostatak strateškog pravca za razvoj predškolskog sektora. U opštini Prizren, Opštinska direkcija za obrazovanje naišla je na prepreke u sprovođenju svih upravnih postupaka koji se odnose na imenovanje i funkcionisanje novih javnih predškolskih ustanova. Štaviše, ova direkcija nije uključila u javne ustanove najranjiviju kategoriju dece, one uzrasta od 0 do 3 godine. Ova radnja je ograničila pristup dece mlađeg uzrasta javnim predškolskim ustanovama iako delokrug zakona o ORD-u obuhvata sve uzraste od rođenja do šest godina. Situacija je drugačija u drugoj opštini, tačnije Opštinska direkcija Đakovice pokazala je bolji učinak, uspevajući da u većoj meri zadovolji potrebe za proširenjem tehničkih kapaciteta predškolskih ustanova i raspoređivanjem svih uzrasnih grupa dece, od 9 meseci do 6 godina.

Nedostatak sistema praćenja ili određivanje osoblja i uredbi za ORD uticalo je na neorganizovano upravljanje i nedostatak redovnog nadgledanja javnih predškolskih ustanova u Prištini i Prizrenu. Štaviše, Opštinskoj direkciji za obrazovanje u Prištini nedostaje funkcionalan i dokumentovan sistem za ocenjivanje i praćenje predškolskih ustanova. Ne postoje jasni podaci o tome koliko puta godišnje i u kom vremenskom periodu se prate, koji su identifikovani nedostaci kao i mere koje treba preduzeti za njihovo poboljšanje. U međuvremenu, ODO Prizren nije imenovala službenika odgovornog za ovaj nivo obrazovanja. Ovi sistemski i operativni zastoji otežavaju efikasno i održivo funkcionisanje predškolskih ustanova.

Za odgovarajuća poboljšanja dato je ukupno osam preporuka. Pet preporuka je dato Ministarstvu pobrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija i tri preporuke su date opštinskim direkcijama za obrazovanje.

Odgovor strana uključenih u reviziju

Opština Đakovica se složila sa nalazima ovog izveštaja i dobili smo od njih potvrdno pismo, dok opštine Priština i Prizren nisu poslale potvrdna pisma. Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i inovacija, takođe je poslao potvrdno pismo, delimično se složilo sa nalazima i zaključcima revizije, komentari ministarstva mogu se naći u *Prilogu 6: Potvrdna pisma i komentari revidiranih strana*.

1 Uvod

Obrazovanje tokom detinjstva je osnovni uslov i osnovno pravo svakog deteta, zaštićeno međunarodnim konvencijama. U tom kontekstu, Obrazovanje u ranom detinjstvu (u daljem tekstu ORD) ima važnu ulogu u ljudskom životu i obezbeđuje čvrst osnov za kasniji razvoj u emocionalnom, obrazovnom i društvenom aspektu.⁶ Rano detinjstvo se smatra kritičnim periodom života koji utiče na mentalno i fizičko zdravlje čoveka. U ovom uzrastu, ljudski mozak apsorbira i duboko prisvaja svo osnovno znanje, razvija komunikacione i motoričke veštine i prilagođava ponašanje sa postojećim društvenim normama.⁷ Na osnovu toga, može se zaključiti da je ovaj uzrast period kada ljudsko biće prolazi kroz potpunu transformaciju kako u razvoju ličnosti, tako i u formiranju identiteta.⁸ Stoga, važno je preduzeti sve mere kako bi se obezbedili neophodni uslovi za razvoj pravilnog obrazovanja dece tokom ovog perioda.

S obzirom na značaj ovog nivoa obrazovanja u globalnom aspektu, međunarodna konvencija o pravima deteta utvrđuje da svaka zemlja treba da preduzme sve zakonodavne i organizacione mere u cilju obezbeđivanja dobrobiti dece ovog uzrasta.⁹ Prema podacima Agencije za statistiku Kosova (u daljem tekstu ASK), broj dece uzrasta od 0 do 6 godina u našoj zemlji je 154.471 dete, dok je u ciklus predškolskog obrazovanja u oba sektora, u javnom i u privatnom, uključeno 32.818 dece.¹⁰

Iz zakonodavnog aspekta na Kosovu, uključivanje dece u rano obrazovanje, odnosno na predškolskom nivou, nije bilo obavezno do 2023. godine. Promena u tom aspektu bila je usvajanje novog zakona o obrazovanju u ranom detinjstvu, koji obavezuje nivo predškolskog obrazovanja za svu decu uzrasta od 5 do 6 godina.

Na Kosovu su uloženi stalni napor za postizanje kvalitetnog obrazovanja za mlađe generacije, u okviru Predškolskih ustanova (u daljem tekstu PU), tamo i gde se sprovodi ovaj nivo obrazovanja. Shodno tome, i na osnovu našeg sistema upravljanja, PU su organizovane u nekoliko kategorija: javne, privatne, kombinovane (javno-privatne) kao i one sa osnovom u zajednici.

Pozivajući se na Agendu Evropske komisije za reforme u zemljama Zapadnog Balkana, neophodno je da Kosovo ulaže u ORD-u i da posveti više pažnje unapređenju infrastrukture na ovom nivou obrazovanja. U ovom dokumentu se, između ostalog, navodi da treba uložiti napore kako bi se

⁶AmericanPublicUniversity, <https://www.apu.apus.edu/area-of-study/education/resources/why-is-early-childhood-education-important-for-children/>

⁷Verywellmind, Criticalperiod in braindevelopment; definition&importance, July 25,2023
<https://www.verywellmind.com/critical-period-in-brain-development-definition-importance-7556041#:~:text=The%20early%20years%20of%20a%20child's%20life%2C%20from%20birth%20to,being%20learned%20and%20processed%20extensively.>

⁸Uloga obrazovanja u ranom detinjstvu. Bissoli, M. D. F. (2014). Development of Children's Personality: The role of early childhood education. Psicologia em Estudo, 19(4),
<https://www.scielo.br/j/pe/a/Q39MGD7HSyJ4XsSQdLLJgw/?lang=en>

⁹Zakon o obrazovanju u radnom detinjstvu 2006

¹⁰Agencija za statistiku Kosova prema uzrastu 0-6 godina, popis iz 2024. godine.

obezbedila bolji osnov za povećanje potencijala dece. Nivo ORD-a je posebno važan, uzimajući u obzir prepreke sa kojima se mlade žene suočavaju pri ulasku na tržište rada.¹¹ Vredi napomenuti da je, prema poslednjoj statistici, broj dece uključivane u ORD-u, uzrasta od 0 do 6 godina, samo 21%.¹²

Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (u daljem tekstu MONTI) je nadležno za izradu primarnog i sekundarnog zakonodavstva za sve nivoe ORD-a. MONTI osnuje sve javne PU i licencira na periodičnoj osnovi privatne PU, PU sa osnovom u zajednici i PU u javno-privatnom partnerstvu. Ova nadležnost je sveobuhvatna i u aspektu nadgledanja svih predškolskih ustanova za decu uzrasta od 0 do 5 godina.

Prema podacima MONTI-a, broj PU koje su trenutno funkcionalne je 245, od kojih njih 65 PU imaju javni status, 170 je broj licenciranih privatnih PU, dok još 10 pripada kategoriji PU sa osnovom u zajednici i u javno-privatnom partnerstvu.¹³

Nacionalna kancelarija revizije (NKR) je preduzela ovu reviziju kako bi procenila način funkcionisanja, licenciranje i nadgledanje PU. Kroz nju, NKR ima za cilj da pruži informacije i preporuke kako bi pomogla svim interesnim stranama da naprave neophodna poboljšanja procesa i povećanje kvaliteta vaspitanja i obrazovanja u ranom detinjstvu.

2 Ciljevi i pitanja revizije

Cilj ove revizije je procena organizacije procesa obrazovanja u ranom detinjstvu, kapaciteta i funkcionisanja predškolskih ustanova. Revizija takođe ima za cilj da ispita nadgledanje i praćenje ovih ustanova od strane odgovornih strana.

Naš glavni cilj je da damo korisne preporuke za poboljšanje učinka odgovornih subjekata, u cilju obezbeđivanja blagostanja, održivog razvoja i kvalitativnog uključivanja dece u obrazovanje u ranom detinjstvu.

Pitanja revizije

Pitanja revizije su fokusirana na razmatranje kreiranja institucionalnih politika za rano obrazovanje, proveru postupaka licenciranja i procenu nadgledanja i praćenja predškolskih ustanova. Na osnovu ovog sistema, pitanja revizije su:

- 1. Da li je Ministarstvo obrazovanja uspeo da uspostavi efikasan proces funkcionisanja i nadgledanja Predškolskih ustanova?**
- 2. Da li je Ministarstvo obrazovanja uspeo da obezbedi redovne procese licenciranja PU?**

¹¹ Izveštaj Evropske komisije o reformama u zemljama Zapadnog Balkana, Izveštaj o Kosovu 2024, str. 16.

¹² Agencija za statistiku Kosova, popis iz 2024. godine.

¹³ Dostavljeni podaci od MONTI, OPUO, baza podataka predškolskih ustanova na nivou zemlje.

3. Da li je sprovedeno efikasno praćenje Predškolskih ustanova za pružene usluge?

Pitanja revizije su formulisana u skladu sa delokrugom revizije, uključujući MONTI kao nadležni organ za kreiranje politika, nadgledanje, funkcionisanje i licenciranje predškolskih ustanova. Na lokalnom nivou, revizija obuhvata opštine sa najvećim brojem predškolskih ustanova, kao što su Đakovica, Priština i Prizren, sa fokusom na upravljanje i praćenje od strane lokalne samouprave. Delokrug ove revizije pokriva period 2022-2024. Za procenu dejstva pruženih usluga, pregledan je niz javnih, privatnih i predškolskih ustanova sa osnovom u zajednici, kao i javno-privatne predškolske ustanove, odabrane na osnovu uzorka revizije.

Metodologija i delokrug revizije su prikazani u *Prilogu br. 1*.

3 Nalazi revizije

Nivo obrazovanja u ranom detinjstvu predstavlja složen proces međuinstitucionalnih aktivnosti koje pripadaju centralnom i lokalnim nivoima vlasti.

Upravljanje, nadgledanje i praćenje predškolskih ustanova vrši se prema kategorijama i statusu koje imaju PU:

- Privatne predškolske ustanove, PU sa osnovom u zajednici¹⁴ i PU u javno-privatnom partnerstvu¹⁵ licenciraju se, prate i nadgledaju od strane MONTI-a, odnosno od Odseka za ORD i Inspektorata za obrazovanje. MONTI, u saradnji sa opštinama, takođe ima pravo da se angažuje u nove investicije u javnim PU.
- Javne predškolske ustanove se osnivaju kroz saradnju između MONTI-a i opština. MONTI je odgovorno za njihovo direktno nadgledanje preko Inspektorata za obrazovanje. Međutim, planiranje za proširenje kapaciteta, upravljanje i stalno praćenje javnih PU spada po odgovornost opština, odnosno Opštinskih direkcija za obrazovanje

Konkretnije, ukupan broj PU širom Kosova, za period 2022-2024, je 245. Od tog broja, 170 su privatna PU, 65 javnih PU, 9 PU sa osnovom u zajednici i 1 PU u javnom-privatnom partnerstvu.

Tabela 1: Broj predškolskih ustanova u kosovskim opštinama

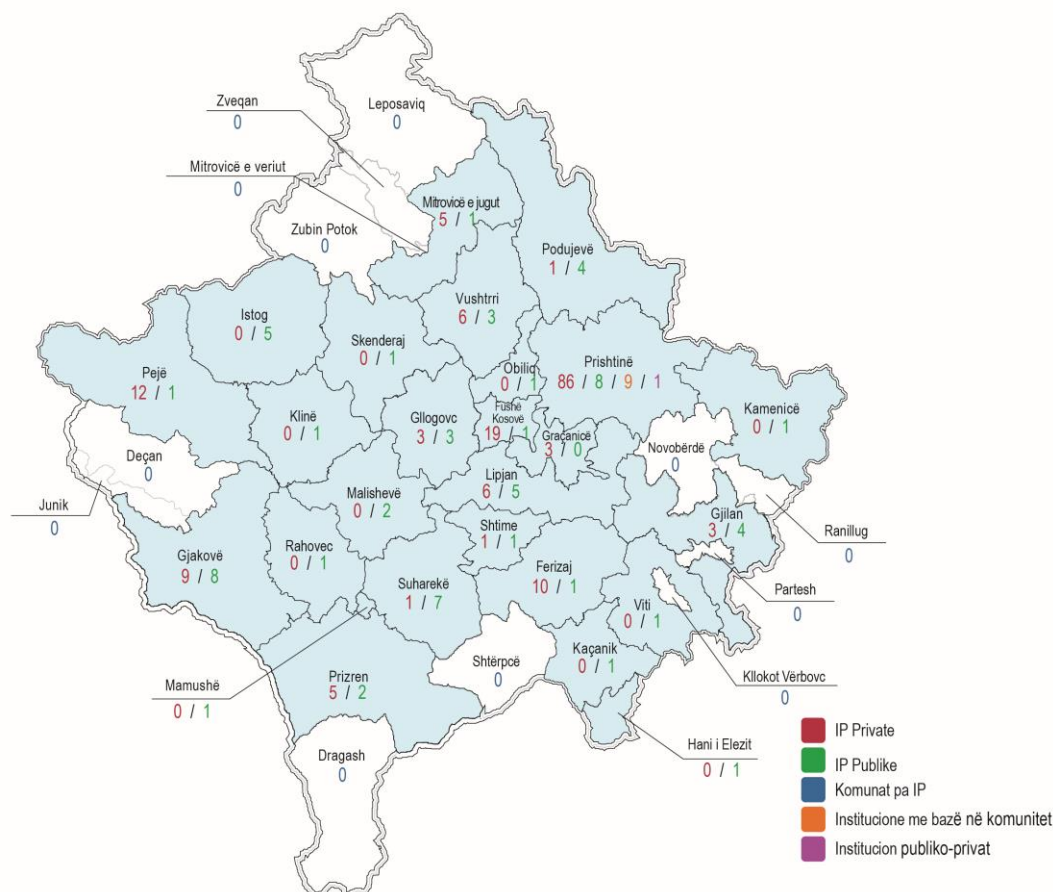
Pregled predškolskih ustanova po opštinama, period 2022-2024								
Opština	Predškolske ustanove		Opština	Predškolske ustanove		Opština	Predškolske ustanove	
	Javne PU	Ostale PU		Javne PU	Ostale PU		Javne PU	Ostale PU
Priština	8	96	Podujevo	4	1	Dečane	/	/
Peć	1	12	Kamenica	1	/	Dragaš	/	/
Prizren	2	5	Gnjilane	4	3	Leposavić	/	/
Đakovica	8	9	Skenderaj	1	/	Štrpce	/	/
Uroševac	1	10	Glogovac	3	3	Zubin Potok	/	/
Kosovo Polje	1	19	Vitina	1	/	Zvečan	/	/
Obilić	1	/	Klina	1	/	Novo Brdo	/	/
Vučitrn	3	6	Istok	5	/	Severna Mitrovica	/	/
Lipljan	5	6	Mališevo	2	/	Junik	/	/
Štimlje	1	1	Orahovac	1	/	Ranilug	/	/
Suva Reka	7	1	Kačanik	1	/	Parteš	/	/
Gračanica	/	3	Mamuša	1	/	Klokot	/	/
Mitrovica	1	5	Elez Han	1	/			

¹⁴ PU sa osnovom u zajednici koristi se termin za PPU koje imaju organizacionu strukturu zasnovanu na upravni odbor roditelja i partnera osnivača.

¹⁵ PU sa javno-privatnim partnerstvom - koristi se kao termin za PU koje su osnovane mešovitim kapitalom utvrđenim sporazumom između javnog organa i pravnog lica.

Rasprostranjenost PU na teritoriji Kosova je prikazana i na sledećem grafikonu, koji pokazuje značajan broj funkcionalnih PU u opštinama, od kojih 13 nemaju nijednu PU. Vredi napomenuti da ovde spadaju opštine koje u registrima ministarstva ne figuriraju do su do sada funkcionalizovale bilo koju javnu ili privatnu PU, a to se uglavnom odnosi na teritoriju severnog dela Republike Kosovo. Registar svih obrazovnih ustanova vode i redovno ažuriraju organi MONTI-a.¹⁶

Grafikon 1. Mapa Kosova prema geografskoj rasprostranjenosti Predškolskih ustanova.

Prema podacima, opštine sa najvećim brojem javnih PU su Đakovica i Priština, dok Prizren ima najmanji broj funkcionalnih javnih PU. Revizija je bila fokusirana na ove tri opštine, jer one pružaju mogućnosti za uporednu analizu i korišćenje analitičkih metoda za sve kategorije PU. Uzorci revizije su odabrani na osnovu kategorije PU, tehničkih kapaciteta i stanja objekata, kao i uporednog broja dece. Tokom procesa revizije, pregledana je dokumentacija 26 PU odabranih kao uzorci revizije. Broj odabranih uzoraka i onih koji su prošli praćenje prikazan je u sledećoj tabeli.

¹⁶ AU br. 104/2020 o kriterijumima i procedurama osnivanja i gašenja institucija preduniverzitetskog obrazovanja, član 6.

Tabela 2: Broj uzoraka revizije prema kategorijama PU i broj PU u procesu revizorskih praćenja

Javne PU	Privatne PU	PU sa javno-privatnom partnerstvom	PU sa osnovom u zajednici	Ukupno
Broj uzoraka prema kategorijama				
6	17	1	2	26
Broj uzoraka koji su prošli praćenje				
6	7	1	2	16

Prema statistici, u tri opštine koje su u fokusu revizije – Đakovica, Priština i Prizren, ukupan broj upisane dece u obrazovanje u ranom detinjstvu je 11.404 dece. Na osnovu odabranih uzoraka, u ovoj reviziji su bilke uključene PU na kojima je bilo upisano 2.796 dece.

Detaljan opis sistema za funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje PU je dat u *Prilogu br. 2* ovog izveštaja.

U nastavku smo objavili sve nalaze revizije, na osnovu aktivnosti, dužnosti i ciljeva koje je postavio ovaj nivo obrazovanja.

3.1 Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija

Prema analizi MONTI-a za strateško planiranje za period 2022-2026, sektor ORD-a pokriven je sa 11% ukupnog budžeta za obrazovanje. Finansijski izvori koji treba da pokriju procenjene troškove od 35.6 miliona evra su iz državnog budžeta (50-60%) i iz donacija (10%). Međutim, pretpostavlja se da će budžetsko pokriće od 30% biti pokriveno dodatnim sredstvima iz državnog budžeta i iz stranog finansiranja.¹⁷

Za trogodišnji period revizije, MONTI je pokrenuo kapitalne investicije za proširenje postojećih kapaciteta PU u preko 30 opština na Kosovu. Prema dostavljenoj dokumentaciji i objašnjenjima, ove investicije dostižu vrednost od 7.6 miliona evra za završene projekte i preko 17 miliona za projekte, čije je sprovođenje u toku.¹⁸

Takođe tokom ovog perioda, u skladu sa procedurama osnivačke komisije koja funkcioniše u okviru ministarstva, osnovano je, odnosno funkcionisano pet novih objekata u opštinama Prizren, Suva Reka i Orahovac.¹⁹

¹⁷ Strategija obrazovanja 2022-2026; Strateški cilj 1 „Povećanje uključivanja i jednakog pristupa obrazovanju u ranom detinjstvu, obezbeđivanjem bezbednog, podržavajućeg i podsticajnog okruženja, kao i integrisanih i kvalitetnih usluga“, Tabela 3, Budžet SO, 2022-2026 tokom godina.

¹⁸ Dodatak investicija realizovanih od strane ministarstva u saradnji sa donatorima.

MONTI je takođe imalo nekoliko dešavanja i u aspektu aktivnosti za ORD. Pored novog zakona, pokrenuti su i novi sporazumi sa međunarodnim donatorima i partnerima. Za ispunjavanje ciljeva koji su postavljeni u zakonu i novim sporazumima, ministarski organi su aktivirali određene radne grupe. Konkretnije, tokom 2023. godine, aktivirana je radna grupa za izradu projekta Svetske banke „Partnerstvo za rano učenje – Poverenički fond sa više donatora”.²⁰ Isto tako, tokom 2023. godine sprovedeno je istraživanje o troškovima brige o deci u ranom detinjstvu i takođe je izrađen izveštaj o izvodljivosti za povećanje novih kapaciteta. Reč je o izveštajima „Troškovi obezbeđivanja javnih i privatnih modaliteta i javno-privatnih partnerstava za predškolsko obrazovanje u Republici Kosovo” i „Studija izvodljivosti za modularne PU 2023”, sprovedeni u saradnji sa međunarodnim partnerima kao što su Kancelarija Fonda Ujedinjenih nacija za decu na Kosovu (UNICEF) i Svetska banka.²¹ Sprovedenje projekata sa Svetskom bankom nastavljeno je i u periodu 2024-2025, gde spada primena dodele donacije od dva miliona evra za podršku učešću dece iz ranjivih grupa.²²

Neki koraci su preduzeti i u aspektu izrade novih pedagoških programa za ORD. Prema rečima odgovornih službenika ministarstva, nacrt programa za ORD je dokument koji unapređuje ovaj nivo obrazovanja afirmisanjem primene novih pedagoških metoda i postepenim eliminisanjem metoda koje su služile kao reference od posleratnog perioda. Prvi nacrt ovog pedagoškog programa za obrazovanje u ranom detinjstvu je već u fazi pilotiranja u javnim i privatnim PU.

U sledećim potpoglavljima objavili smo nalaze u vezi sa aktivnostima ministarstva u aspektu funkcionisanja, nadgledanja i licenciranja predškolskih ustanova.

- **Prepreke u izradi i usvajanju administrativnih uputstava**

Organi ministarstva su u obavezi da se angažuju za izradu pravnih dokumenata šest meseci nakon usvajanja zakona.²³ Organi treba da se angažuju za kreiranje programskih politika i stvaranje novih sveobuhvatnih mogućnosti u ORD-u.²⁴

Jedna od odgovornosti MONTI-a je utvrđivanje pravne, osnovne i sekundarne infrastrukturu za rano obrazovanje.

Nakon izrade novog zakona o ORD-u, MONTI je imenovalo dve radne grupe za izradu nacrtu administrativnih uputstava, jednu u januaru i drugu u decembru 2023. godine. Tokom 2023. Godine, takođe su održane tri radionice, dok je tokom 2024. godine održano još 11 radionica. Prema rečima službenika, obaveze radne grupe odnosile su se na izdavanje 15 novih normativnih akata, preispitivanje starih uputstava i njihovo integrisanje u nove i prikladnije komponente novog

¹⁹ U skladu sa odlukama Osnivačke komisije MONTI, Odsek za infrastrukturu, izgradnja PU u opštinama: Prizren, Suva Reka i Orahovac - (sela Zrze, Ratkovac i Velika Kruša).

²⁰ Odluka doneta od MONTI-a, izrada projekta za ORD u saradnji sa Svetskom bankom, od 27.01.2023. godine.

²¹ Kosovo ECEC Report

²² Odluka doneta od MONTI-a, od 30.09.2024. godine.

²³ Zakon o ranom obrazovanju 2023, član 38.

²⁴ Strategija obrazovanja 2022-27.

zakona. Mi smo utvrdili da su tri administrativna uputstva pripremljena i dostavljena na usvajanje organima ministarstva.

Tokom vremenskog perioda od usvajanja zakona 2023. godine do početka 2025. godine, evidentan je nedostatak angažovanja za sprovođenje ovog zakona. Tokom ovog perioda, bez obzira sto su pripremljena tri administrativna uputstva koje su u iščekivanju završnih postupaka u vladinom kabinetu, nijedna od njih nije usvojena do trenutka revizije. Prema rečima nadležnih službenika, glavni razlog kašnjenja je preopterećenost poslovima u ministarstvu, koje je prevazišlo trenutne kapacitete osoblja za razmatranje pitanja koja se odnose na ovaj segment obrazovanja.

Kašnjenja u izradi i usvajanju administrativnih uputstava učinila su se novi zakon o ORD-u ne primenjuje u praksi. Kao rezultat toga, predškolske ustanove nastavljaju da funkcionišu po starim pravilima koja nisu u skladu sa zakonom koji je usvojen 2023. godine. To je stvorilo nejasnoće u načini na koji se ove ustanove licenciraju i ocenjuju. Štaviše, činjenica da kriterijumi za licenciranje nisu promenjeni od 2016. godine pokazuje da se bez usvajanja novih administrativnih uputstava odlažu i reforme koje su propisane novim zakonom za ovaj sektor obrazovanja.

- **Organizacija nadgledanja i nepravilnosti koje su identifikovane tokom inspekcijskih nadzora predškolskih ustanova**

MONTI vrši nadgledanje PU preko Inspektorata za obrazovanje. Inspekcijski službenici Sektora Inspektorata za obrazovanje (SIO) su nadležni da ocenjuju, kontrolišu, savetuju, informišu i izveštavaju o stanju PU. Nadgledanje PU ima za cilj da obezbedi da ove institucije ispunjavaju potrebne standarde sa utvrdjenim kriterijumima MONTI-a, koje je sastavio Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu (OORD).²⁵

Inspektora za obrazovanje u okviru MONTI-a funkcioniše preko sedam Sektora Inspektorata za obrazovanje (u daljem tekstu SIO) u glavnim reionima kao što su Priština, Mitrovica, Peć, Prizren, Uroševac, Gnjilane i Đakovica.

U ovih sedam SIA, angažovano je 20 inspektora za obrazovanje za nadgledanje i praćenje obrazovnih institucija na svim nivoima obrazovanja, kako javne tako i privatne ustanove. Ovi inspektori su raspoređeni u svakom od SIA, gde su angažovani jedan rukovodilac i dva do četiri inspekcijska službenika.

U skladu sa važećim zakonom, Inspektorat za obrazovanje (u daljem tekstu IO) treba da nadgleda sve PU, a vrste inspekcijskih nadzora koji se sprovode su:

- Opšti – administrativni i pedagoški inspekcijski nadzori;
- Tematski inspekcijski nadzori – prema planu, na zahtev i nenajavljeni, kao i
- Hitni inspekcijski nadzori – prema proceni slučaja koji se pojavljuje.

Inspektorat za obrazovanje izrađuje završne godišnje planove i izveštaje, u kojima je planirano nadgledanje PU. Međutim, godišnji izveštaji sadrže samo statističke podatke o broju izvršenih inspekcijskih nadzora u toku kalendarske godine, izuzev detaljnih analiza o sprovođenju i

²⁵ Zakon o inspektoratu obrazovanja, 2018 & Zakon o ORD-u, 2023.

rezultatima nadgledanja PU, što ograničava transparentnost i procenu efikasnosti inspekcijske delatnosti.

Takođe, inspektorat za obrazovanje nema interne uredbe, podzakonske akte ili operativne dokumente koja bi omogućili jasnije strukturiranje funkcija i odgovornosti inspekcijskih službenika. Najizraženiji nedostatak je identifikovan u aspektu organizacije osoblja, odnosno u odsustvu Uredbe o sistematizaciji radnih mesta. Trenutno, angažovanje inspektorata zasniva se na opštim opisima utvrđenim Zakonom o inspektoratu za obrazovanje (*Vidi Prilog br. 3; Angažovanje inspektora u SIO*), bez bilo koje funkcionalne podele prema nivoima obrazovanja.

Ova situacija je rezultirala neuravnoteženom raspodelom posla, što je uticalo na niske inspekcijske aktivnosti u određenim regionima. Pored toga, nedostatak podele profila inspekcijskih službenika u skladu sa nivoima obrazovanja može uticati na kvalitet nadzora.

Više detalja o broju inspekcijskih nadzora PU i druge karakteristike regionalnih sektora Đakovice, Prištine i Prizrena dato je u nastavku:

SIO Đakovica, nema izveštaje o inspekcijskim nadzorima za period 2022/2024. Glavni razlog za to je činjenica da ova regionalna kancelarija nema nijednog službenika odgovornog kao inspektor obrazovanja. Kao rezultat nedostatka dovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadgledanje u ovom regionu se povremeno vršilo privremenim kroz angažovanje inspektora iz SIO Prizren.

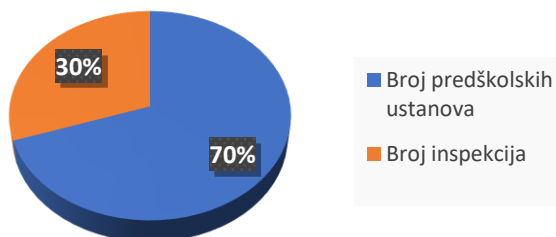
Tokom revizorskog perioda 2022-2024, u regionu Đakovice sproveden je samo jedan tematski inspekcijski nadzor, koju je preduzeo SIO Prizren na zahtev ODO Đakovice. Ova situacija ukazuje na nedovoljan nivo nadgledanja predškolskim ustanovama u ovom regionu, što stvara neizvesnost i nejasnoće u vezi sa funkcionisanjem, upravljanjem i sprovođenjem standarda u ovim ustanovama.

SIO Priština - Prema podacima iz godišnjih izveštaja o inspekcijskim nadzorima, SIO Priština je sprovela 24 inspekcijskih nadzora tokom 2022. godine, 21 inspekcijski nadzor u 2023. godini i 14 inspekcijskih nadzora u 2024. godini.

Međutim, uočen je trend smanjenja broja inspekcijskih nadzora u poslednje tri godine, što može signalizirati stalne izazove u organizacionim i operativnim kapacitetima ove inspekcijske kancelarije. Ovaj trend smanjenja broja inspekcijskih nadzora rizikuje da utiče na nivo nadgledanja obrazovnih institucija u regionu, ograničavajući mogućnost blagovremene identifikacije i rešavanja problema vezanih za kvalitet i zakonitost u obrazovanju.

Dijagram 1: Procenat inspekcijskih nadzora SIO Priština

SIO Prištine

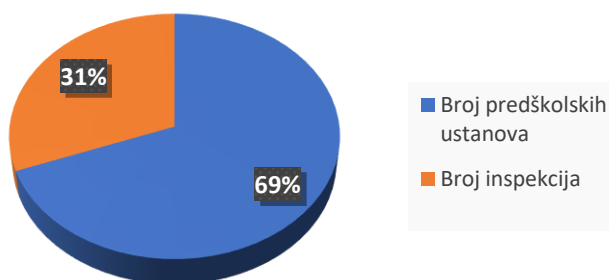
Opšti podaci ukazuju na to da je tokom vremenskog perioda 2022-2024, Regionalni sektor inspeksijskih nadzora u Prištini uspeo da pokrije 30% predškolskih ustanova.

Karakteristika ovog sektora je da je 2024. godine preduzet zajednički inspeksijski nadzor sa sanitarnim inspekcijom i inspektoratom za rad u četiri predškolske ustanove.

SIO Prizren - Prema godišnjim izveštajima o inspeksijskim nadzorima, SIO Prizren je sproveo 31 inspeksijski nadzor u 2022. godini, 9 inspeksijskih nadzora u 2023. godini i 21 inspeksijski nadzor u 2024. godini. Podaci pokazuju značajan pad inspeksijskih aktivnosti u 2023. godini, nakon čega sledi delimičan rast u narednoj godini. Fluktuacije u broju inspeksijskih nadzora ukazuju na nedostatak doslednosti u sprovođenju inspeksijskih aktivnosti tokom godina.

Dijagram 2: Procenat inspeksijskih nadzora SIO Prizren

SIO Prizren

Opšti podaci ukazuju na to da je tokom vremenskog perioda 2022-2024, Regionalni sektor inspeksijskih nadzora u Prizrenu uspeo da pokrije 31% predškolskih ustanova.

Vredi napomenuti da su ovi inspeksijski nadzori u nekim slučajevima bili ponovljeni u istim PU, dok je uočeno da je bilo PU koje nisu kontrolisane nijednom.

Tokom analize ovih izveštaja, uočili smo da su regionalni SIO naišli na privatne PU koje funkcionišu bez važeće licence. Ove ustanove, u skladu sa zakonodavstvom i nadležnostima MONTI-a, u obavezi su da

buđu licencirane i periodično relicencirane od strane Odseka za ORD. Funkcionisanje PU bez licence ne samo da je u suprotnosti sa zakonskim zahtevima, već i ugrožava obezbeđivanje utvrđenih standarda kvaliteta i bezbednosti u predškolskom obrazovanju.

U slučajevima kada regionalni inspektorati identifikuju predškolske ustanove koje funkcionišu bez licence, jedan od prvih koraka koji se preduzimaju je izricanje novčane kazne koja dostiže monetarnu vrednost od 1.000 do 2.000 €, u skladu sa relevantnim zakonskim odredbama. U slučajevima ponovljenih kršenja, prosvetni inspektorat obrazovanja pokreće prekršajne postupke i donosi rešenja o zatvaranju ustanova koje nastavljaju da rade nezakonito. Ove mere imaju za cilj jačanje sprovođenja zakona i sprečavanje rada ustanova koje ugrožavaju kvalitet i bezbednost obrazovnih usluga za decu predškolskog uzrasta.

U nastavku su prikazani rezultati sprovedenih inspeksijskih nadzora, koji prikazuju stanje koje je utvrđeno od strane inspektori za obrazovanje tokom njihovog rada na terenu.

Tabela 3: Podaci o rezultatima tokom inspeksijskih aktivnosti na terenu

REZULTATI INSPEKCIJSKIH NADZORA ZA PERIOD 2022-2024						
	Broj Inspeksijskih nadzora	Inspeksijski nadzori u licenciranim PU	Slučajevi privatnih PU bez licence	Slučajevi privatnih PU koje su zatvorene	Broj izrečenih novčanih kazni	Broj prekršajnih rešenja
SIO ĐAKOVICA	1	1	/	/	/	/
SIO PRIŠTINA	45	10	35	/	2	11
SIO PRIZREN	46	15	31	2	/	13

Podaci iz godišnjih izveštaja o inspeksijskim nadzorima 2022/24

Kao što rezultira iz nalaza revizije, nedostatak inspektora je uticao na to da stanje u opštini Đakovica ostane nejasno i bez redovnog nadgledanja, što onemogućava tačnu procenu funkcionisanja predškolskih ustanova u ovoj opštini. U međuvremenu, u dve glavne opštine, Prištini i Prizrenu, tokom perioda 2022–2024, evidentiran je značajan broj predškolskih ustanova koje rade bez važeće licence. U opštini Priština, inspektorat je izrekao 2 administrativne kazne i 11 rešenja za prekršaje, dok je u opštini Prizren izrečeno 13 rešenja za prekršaje. Međutim, uprkos identifikacije velikog broja privatnih PU koja funkcionišu bez licence i u suprotnosti sa važećim zakonodavstvom, u nekim slučajevima inspektori nisu preduzeli nikakve kaznene mere. Nedostatak institucionalnog reagovanja u takvim slučajevima ne samo da šteti integritetu sistema licenciranja, već i podstiče nezakonite prakse koje mogu ugroziti bezbednost, kvalitet i prava dece predškolskog uzrasta.

Prema izjavama inspektora, nekoliko predškolskih ustanova je podnelo zahtev za licenciranje i u iščekivanju su odluke ministarstva. Konkretnije, u opštini Priština, prema tabeli, proizilazi da od 35 PU identifikovanih bez licence, 22 slučaja čekaju odluku ministarstva, ali još uvek nisu dobile odgovor od Odseka za radno obrazovanje u MONTI-u. Dok je u opštini Prizren, od 31 slučaja koji su identifikovane bez licence, 16 slučajeva čeka odluku ministarstva. Zbog neizvesnosti u vezi sa konačnom odlukom ministarstva, protiv ovih ustanova se ne preduzimaju konkretne kaznene mere. Izricanje novčanih kazni ili zatvaranje ovih ustanova, koje su u iščekivanju licence, stvara nepovoljnu situaciju za sve uključene strane, posebno za decu i njihovo uključivanje u obrazovanje. Inspektori naglašavaju da se, u odsustvu licence, ne može tačno oceniti da li su prostorije ovih ustanova pogodne za obrazovnu delatnost. Iz tog razloga, funkcionisanje predškolskih ustanova bez licence smatra se posledicom sistemskih nedostataka u procesu licenciranja. Kašnjenja u razmatranju i usvajanju zahteva za licenciranje doprinela su funkcionisanju značajnog broja predškolskih ustanova bez važeće licence. Ovo stanje ne samo da utiče na pružene usluge, već stvara i rizik za sprovođenje neregistrovane delatnosti i smanjuje efikasnost nadzornih mehanizama.

3.2 Postupci licenciranja i praćenja

- Neefikasni postupci licenciranja

Službeni organi Ministarstva obrazovanja treba da imenuju posebnu komisiju za licenciranje PU-ova. Službenici Komisije za licenciranje donose odluke o licenciranju/relicenciranju ili odbijanju zahteva koji su podneti najkasnije mesec dana pre početka školske godine.²⁶

U 2024. Godini, MONTI je vršilo resistematizaciju radnih mesta, i tom prilikom je funkcionalizovan poseban odsek za Obrazovanje u ranom detinjstvu (u daljem tekstu OORD). Prethodno je ORD imalo samo jednog predstavnika u okviru Odseka za rano i predškolsko obrazovanje.

U okviru OORD-a funkcioniše Komisija za licenciranje, koja je odgovorna za razmatranje zahteva za licenciranje različitih kategorija PU, kao što su privatne PU, javno-privatne PU i PU sa osnovom u zajednici.

Komisiju za licenciranje čine pet profesionalnih članova, predstavnika različitih odseka MONTI-a, gde važnu ulogu ima službenik za infrastrukturu kao odgovoran za procenu uslova infrastrukture objekata. Komisija se aktivira i funkcioniše po potrebi i u skladu sa zahtevima za licenciranje. Nakon zahteva za licenciranje, komisija procenjuje stanje i osvaja ili odbija zahtev za licenciranje.

Trajanje licence za predškolske ustanove se razlikuje u zavisnosti od faze aktivnosti. Prvobitno se izdaje na godinu dana, dok se relicenciranje vrši na još tri godine u zavisnosti od procene komisije. Konkretnije, trajanje licenci je od jedne do tri godine.

Vredi napomenuti da postoje dve vrste licenci koje se odobravaju; licence za grupu dece uzrasta od 9 meseci do 6 godina i licence samo za uzrasta od 3 do 6 godina.

U skladu sa zakonom, vrste ustanova koje podnose zahteve za licenciranje ili relicenciranje su:

Privatne ustanove, koje se finansiraju i kojima upravljaju pravna ili fizička lica van državnog budžeta;

Ustanove sa osnovom u zajednici koje pružaju usluge obrazovanja u ranom detinjstvu, a koje su organizovane i kojima upravlja zajednica u dogovoru sa opštinom;

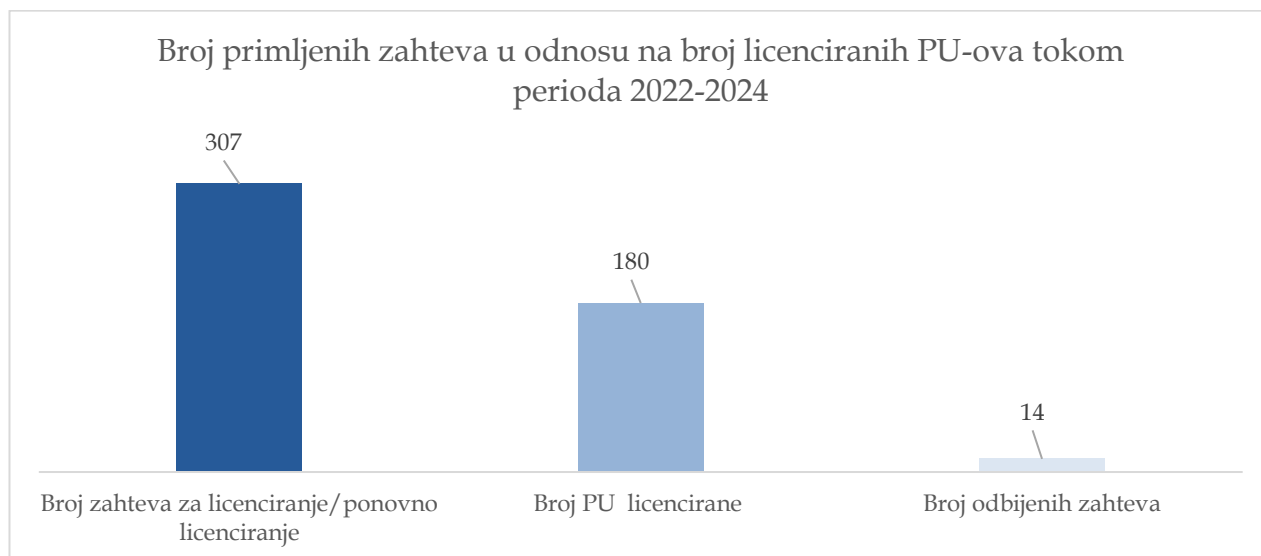
Ustanove u javno-privatnom partnerstvu, koje se osnivaju mešovitim kapitalom utvrđenim sporazumom između javnog organa i pravnog lica.

Uočili smo da predškolske ustanove koje treba da dobiju licencu za obavljanje svoje delatnosti, podnose zahteve Odseku za obrazovanje u ranom detinjstvu tokom cele godine bez ikakvog određenog roka, a ovaj način licenciranja utiče na nepravilna podnošenja zahteva, na veliki broj zahteva, i takođe otežava proces razmatranja zahteva za licenciranje. U skladu sa administrativnim uputstvima, licenciranje treba da se vrši najmanje mesec dana pre početka školske godine.

²⁶ AU (MONT) br.15/2016 Licenciranje i registracija privatnih edukativno-obrazovnih predškolskih institucija, član 17. Izdavanje licence

U sledećem grafikonu je prikazan broj zahteva za licenciranje u odnosu na broj licenciranih PU-ova za vremenski period 2022-2024.

Grafikon 2: Broj zahteva za licenciranje u odnosu na broj licenciranih PU-ova tokom vremenskog perioda 2022-2024, u celom Kosovu.

Podaci Ministarstva obrazovanja, februar 2025. godine.

Tokom perioda 2022-2024 podneto je preko 300 zahteva za licenciranje, od kojih je licencirano samo 180 PU. Mnogi zahtevi su preneti iz godine u godinu i situacija sa njihovim razmatranjem je nejasna. Broj zahteva za licenciranje registrovanih u bazi podataka OORD-u nije u skladu sa brojem predškolskih ustanova koje su licencirane. Ova baza podataka ne pruža podatke o broju zahteva koji nisu razmotreni i preneti tokom godina.

Tokom revizije, utvrdili smo da proces licenciranja ne utvrđuje vremenske rokove za razmatranje i odobravanje licenci u skladu sa administrativnim uputstvima²⁷ i ne garantuje jednaku obradu zahteva privatnih zainteresovanih strana za obavljanje delatnosti razvoja obrazovanja u ranom detinjstvu. U analizi uzoraka, identifikovani su slučajevi gde su neki zahtevi obrađeni u roku od nedelju dana, dok su drugi ostali na čekanju 2-3 meseca do dve godine. To se dešava zbog nedostatka efikasnog sistema koji blagovremeno obrađuje sve primljene zahteve.

Dalje, u slučajevima kada su zahtevi za licenciranje PU odbijeni, podnosioci zahteva imaju zakonsko pravo na žalbu prateći utvrđeni žalbeni postupak. Žalbe razmatra posebna komisija u roku od 30 dana od dana njihovog prijema. Analiza podataka za period 2022-2024 pokazuje da je bio mali broj podnetih žalbi za odbijanje licenciranja. Tokom ovog perioda, evidentirano je samo 2 do 5 slučajeva žalbi. Takođe, iz razmatranja dokumentacije proizilazi da nijedna od odluka o odbijanju licenciranja nije izmenjena ili poništena od strane komisije za razmatranje. Za detalje o rezultatima žalbenog postupka, pogledajte sledeću tabelu:

Tabela 4. Broj žalbi i njihovo razmatranje tokom perioda 2022-2024

²⁷ AU (MONT) br.15/2016 Licenciranje i registracija privatnih edukativno-obrazovnih predškolskih institucija, član 17. tačka 2.

	Br. žalbi	Br. razmotrenih žalbi	Br. usvojenih žalbi	Br. odbijenih žalbi
2022	5	5	0	5
2023	2	2	0	2
2024	3	3	0	3

Izvor: Podaci komisije za žalbe, MONT

Kao što se vidi, broj žalbi tokom perioda revizije bio je mali i proces žalbi nije imao značajan uticaj. Međutim, mali broj žalbi ne predstavlja nikakvu indikaciju odvijanja procesa, jer zbog kašnjenja u razmatranju zahteva, zainteresovane strane nisu imale mogućnost podnošenja žalbu na odluke komisije za licenciranje.

Nedostatak utvrđivanja vremenskih rokova za podnošenje i razmatranje zahteva za licenciranje uticao je na to da proces licenciranja rezultira neefikasnim. Prema činjenicama i revizorskim analizama, utvrđujemo da je to dovelo do značajnih kašnjenja u razmatranju zahteva, nejednaka tretman podnosilaca zahteva i neizvesnosti za ustanove koje čekaju ministarske odluke o svom funkcionisanju.

- **Nedostatak mehanizama za praćenje**

Službenici Odseka za obrazovanje u ranom detinjstvu (OORD) su nadležni su za sprovođenje redovnog i stalnog praćenja svih PU koje se licenciraju kao i za i procenu njihovih kapaciteta i pruženih usluga. OORD treba da pripremi izveštaje o praćenju rada predškolskih ustanova nakon završetka školske godine.²⁸

Jedan od ciljeva OORD-a je stalno praćenje licenciranih PU. Ovo praćenje ima za cilj da proceni da li licencirane PU funkcionišu u skladu sa utvrđenim kriterijumima i da li su obezbedili odgovarajuće uslove i okruženje za određene uzraste.

Međutim, uočili smo da OORD nije uspeo da na kraju svake školske godine izradi izveštaje o praćenju rada licenciranih PU kako bi procenio sprovođenje kriterijuma za licenciranje.

U nastavku smo prikazali pregled stanja PU odabranih uzoraka za praćenje, za kategorije PU koje se licenciraju od strane ministarstva.

²⁸ AU (MONT) br.15/2016 Licenciranje i registracija privatnih edukativno-obrazovnih predškolskih institucija, član 17. tiždavanje licence & član 28. tačka 6.

Tabela 5: Predškolske ustanove i njihovo funkcionisanje u skladu sa kriterijumima za licenciranje

Predškolske ustanove	Status	Lokacija	Kapacitet dece (D) prema licenci ili površini objekta	Trenutni broj dece (D) prema praćenju	Podaci o objektu
PU 1	Sa osnovom u zajednici	Priština	1435 m ² (1435 m ² /100 d =14.5m ² po svakom detetu)	100 D	Objekat opštine
PU 2	Sa osnovom u zajednici	Priština	2307 m ² (2307 m ² /196 d= 11.77 m ² po svakom detetu)	196 D	Objekat finansiran od IPA fondova
PU 3	Javno-privatno partnerstvo	Priština	140 D	160 D	Privatni objekat
PU 4	Privatna	Đakovica	60 D	60 D	Objekat na zakup
PU 5	Privatna	Đakovica	70 D	54 D	Objekat crkve
PU 6	Privatna	Priština	160 D	140 D	Privatni objekat
PU 7	Privatna	Priština	110 D	70 D	Privatni objekat
PU 8	Privatna	Priština	25 D	Nije u funkciji	Privatni objekat
PU 9	Privatna	Prizren	35 D	40 D	Objekat na zakup
PU 10	Privatna	Prizren	120 D	120 D	Objekat crkve

Podaci MONTI-a i praćenje revizije

Kao što je prikazano u tabeli, postoje tri kategorije PU koje licencira OORD; PU sa osnovom u zajednici, PU sa javno-privatnim partnerstvom i privatne PU. Infrastruktura ovih objekata u vezi sa decom je utvrđeno u skladu sa merljivim standardima sa raspoloživom površinom objekta ili, u drugim slučajevima, utvrđeno je odlukom o licenci koju izdaje ministarstvo.

PU sa osnovom u zajednici vrše prijem dece na osnovu svojih infrastrukturnih kapaciteta i površine objekata. U skladu sa uputstvom o normama i standardima površine predškolskih objekata, površina za svako dete je oko 3-6 m² u zavisnosti od uzrasta. U skladu sa uputstvima MONTI-a, broj od 100-200 dece trenutno beležen u ove dve PU je dozvoljen za prostorije koje imaju na raspolaganju, jer je površina objekata oko 1400-2300 m² i ovaj površina je dovoljna za smeštaj dece koju su primile ove PU.

Prema podacima koji su prikazani u gornjoj tabeli, prekoračenje broja dece u odnosu na odluku o licenci, uočili smo kod PU sa javno-privatnim partnerstvom (PU 3) u Prištini, gde je uočeno preopterećenje broja trenutno upisane dece, što ukazuje na to da je 20 dece više od dozvoljenog kapaciteta.

Kod jedne privatne PU (PU 8) u Prištini, uočili smo da je ova ustanova zatvorena bez obaveštavanja nadležnih službenika i vlasti, iako je imala licencu za rad još godinu dana.

Jedna privatna PU u Prizrenu (PU 9) je prekoračila broj upisane dece, tako što je primila petoro dece više nego što je dozvoljeni kapacitet odlukom o licenciranju. Takođe, u istom vrtiću, uočili smo da je dvorište malo i betonirano, ali je opremljeno igračkama za decu.

Tokom procesa praćenja u Đakovici, (PU 5) nije bilo dovoljno prostora u dvorištu. Čitavo dvorište je bilo betonirano i bez ikakvih igračaka za decu. Dvorište se koristi kao parking za vozila osoblja umesto da bude bezbedna i atraktivna zona za razvoj dece. Vidi sledeću fotografiju;

Fotografija 1: Praćenje na terenu u jednom od privatnih PU u Đakovici

Sve ove nepravilnosti na koje smo naišli tokom posmatranja i upoređivanja sa standardima i kriterijumima koje zahteva DEFH, nismo pronašli praćene ili evidentirane od strane nadležnog odeljenja koje ima obavezu da na kraju svake školske godine prati sve privatne PU koje licencira.

Revizija je pokazala da praćenje licenciranih privatnih ustanova OORD ne sprovodi redovno i strukturirano. Prema izjavama nadležnih službenika, nedostatak dovoljnih ljudskih resursa i unutrašnje organizacije rada navode se kao glavni faktori koji su uticali na nesprovođenje stalnog praćenja. Međutim, iako postoje standardi praćenja, OORD nije redovno sprovodio i dokumentovao praćenje. Tokom revizije nije predstavljen godišnji plan praćenja, ne postoje standardne procedure niti formalni sistem izveštavanja koji bi omogućio sistematsko praćenje ispunjavanja kriterijuma od strane licenciranih PU.

Nedostatak ovih mehanizama otežava blagovremenu identifikaciju nedostataka u funkcionisanju PU i ugrođava efikasnost institucionalnog nadzora u relevantnom sektoru.

Više detalja o rezultatima naših praćenja za tri kategorije licenciranih PU prikazali smo u sledećim pot poglavljima.

- Rezultati praćenja u predškolskim ustanovama sa osnovom u zajednici i sa javno-privatnim partnerstvom

PU sa osnovom u zajednici, registrovane su kao nevladine organizacije i funkcionišu na osnovu sporazuma sa ODO. One imaju sistem organizacije zasnovan na podršci zajednice i njima upravljaju članovi Upravnog odbora. Ovaj odbor čine rukovodiocu PU, predstavnici opštine i roditelja.²⁹

PU sa javnim-privatnim partnerstvom, su ustanove koje se osnivaju mešovitim kapitalom utvrđenim sporazumom između javnog organa i pravnog lica.³⁰

Vredi napomenuti da ove dve kategorije predškolskih ustanova funkcionišu samo u opštini Priština, što znači da širom Kosova posluje devet PU sa osnovom u zajednici i jedna PU sa javno-privatnim partnerstvom. Mi smo pratili funkcionisanje dve PU sa osnovom u zajednici i jednu PU sa javno-privatnim partnerstvom.

Rezultati praćenja u ove dve kategorije PU-ova su prikazani u nastavku:

PU sa osnovom u zajednici „Botanika“ funkcionise u objektu opštine Priština. Sistematizacija, organizacija i struktura objekta prilagođeni su standardima i uzrastu dece. U ovoj PU upisano je 100 dece i 10 vaspitačica. Ova PU ima licencu prema površini objekta i u skladu je sa kriterijumima za licenciranje. Hranu obezbeđuje centralna kuhinja opštine. Ustanova sprovodi nastavni program „Montesori“ i „Regio Emilio“. Ova PU ima organizacioni sistem na osnovu saveta roditelja. Sistematizacija, organizacija i struktura objekta prilagođeni su standardima i uzrastu dece. Prema rečima službenika, veliki je broj zahteva za upis dece. *Za više detalja vidi Prilog 5, Rezultati praćenja predškolskih ustanova.*

²⁹ Sporazum između ODO i PU Cicërimat, 20.04.2022

³⁰ Zakon o obrazovanju u ranom detinjstvu 2023.

Fotografija 2: PU sa osnovom u zajednici „Botanika“ Priština

Kutak za igre u zelenoj površini van objekta

PU sa osnovom u zajednici „Cicërimat“ je novoizgrađeni objekat realizovan uz pomoć IPA fondova.³¹ U ovoj PU je upisano 196 dece i 23 do 26 vaspitačica. Sistematizacija, organizacija i struktura objekta prilagođene su standardima i uzrastu dece. Nabavku hrane vrši centralna kuhinja opštine. U pedagoškom aspektu, sprovodi se nastavni program MONTI-ja, obrazovna metoda „Montesori“³² i pilotiraju novi nacrt programa ministarstva.

³¹ Instrument za pretpristupnu pomoć, fondovi Evropske komisije

³² Metoda Montesori: Obrazovanje Montesori je metoda nastave usredsređena na dete, zasnovana na uverenju da deca mogu da uče kroz sopstvena iskustva i sopstvenim ritmom. Ovaj model nastave smatra dete odlučujućom snagom u njihovom obrazovanju, podstičući nezavisnost i praktično učenje. <https://www.wgu.edu/blog/montessori-learning2207.html>

Fotografija 3: PU sa osnovom u zajednici „Cicërimat” Priština

Kuhinja tokom vremena posluženja ručka

PU sa javno-privatnim partnerstvom „Fillesa”, funkcioniše u privatnom objektu, sa organizacijom P+1, prizemlje i prvi sprat. PU je licencirana za 140 dece, dok trenutno ima upisano 160 dece, sa 18 vaspitačica. Ovo prekoračenje broja je prouzrokovalo preopterećenje. Objekat ima potrebu za proširenjem svojih unutrašnjih kapaciteta, dok su spoljašnje prostorije dvorišta dovoljne i opremljene igračkama. Prema rečima odgovornog osoblja, na listi čekanja nalazi se 150 zahteva za upis, jer se lokacija PU-a nalazi u najnaseljenijem naselju grada. U pedagoškom aspektu, sprovodi se nastavni program „Montesori” i pilotiraju se novi nacrti programa MONTI-a. *Za više detalja vidi Prilog 5, Rezultati praćenja predškolskih ustanova.*

Fotografija 4: PU sa javnom-privatnim partnerstvom „Fillesa”, Priština

Ulas predškolske ustanove

- **Rezultati praćenja u predškolskim ustanovama**

Generalno, privatne PU funkcionišu u objektima na zakup ili izgrađenim samofinansiranjem. Prema rečima menadžera, cene za upis dece u ove PU se obračunavaju na osnovu troškova objekta i drugih troškova nastalih prilikom otvaranja predškolske ustanove. Direktori ovih PU tvrde da su pružene

usluge podložne prilično velikoj konkurenciji, stoga treba uložiti napore da se postignu odgovarajući standardi. Zahtevi za upis dece su takođe prilično visoki.

Vredi napomenuti da je iz ove kategorije predškolskih ustanova, 170 PU je funkcionalno za opštine Kosova, a po najvećem broju njih prednjači opština Priština. Mi smo pratili funkcionisanje sedam privatnih PU, u tri opštine koje su bile predmet ove revizije; Đakovica, Priština i Prizren.

U nastavku prikazali smo nekoliko opštih informacija o funkcionisanju ovih ustanova.

Fotografija 5: Privatna PU (PU 4), Đakovica

Soba dnevnog smeštaja gde se sprovode rekreativne aktivnosti

Ova predškolska ustanova funkcioniše u objektu na zakup. Broj upisane dece je u skladu sa odlukom o licenciranju, trenutno je upisano 60 dece i 10 vaspitačica. Objekat je izgrađen po sistemu P+1, što znači prizemlje i sprat. Objekat je u dobrom stanju i ima dovoljno dvorišta, opremljeno igračkama. Deca su raspoređena po uzrastu i sprovodi se nastavni plan i program MONTI-a. *Za više detalja vidi Prilog 5, Rezultati praćenja predškolskih ustanova.*

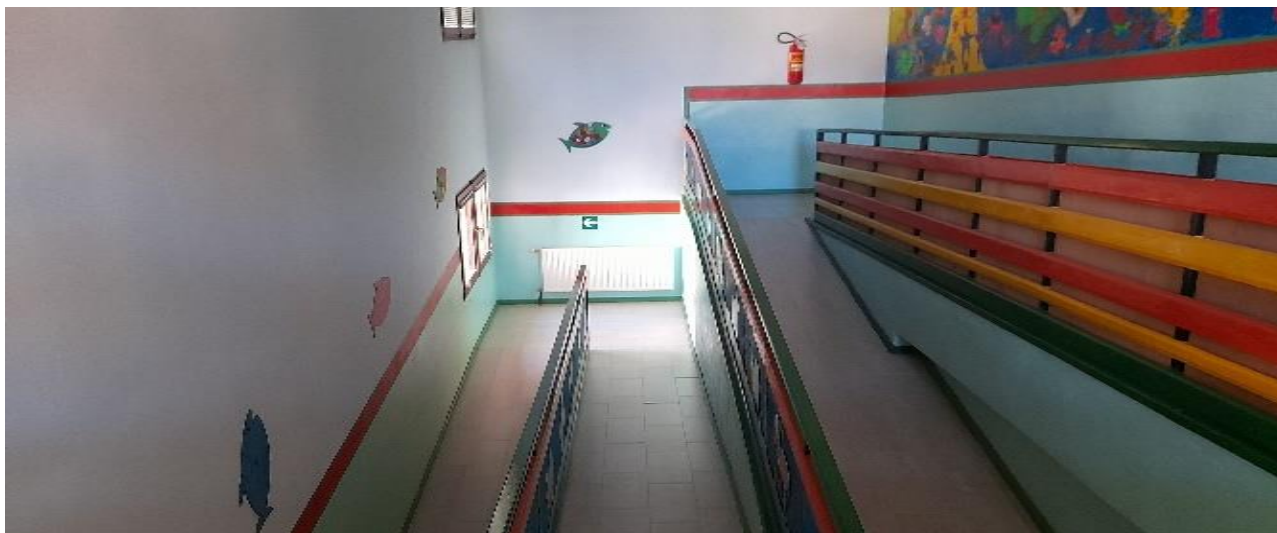
Fotografija 6; Privatna PU (PU 6), Priština

Prostorija u kojoj se sprovedu rekreativne aktivnosti

Ova predškolska ustanova funkcioniše u objektu koji je izgrađen samofinansiranjem, sistem je organizovan u prizemlje i jedan sprat, ima dovoljno dvorišta opremljenog igračkama. Broj upisane dece je manji od odluke o licenciranju koji iznosi 160 dece, dok je trenutno upisano 140 dece i 29 vaspitačica. Generalno, u odnosu na druge privatne PU koje su praćene, ima najviši nivo standarda. Ova PU sprovodi nastavni program „Reggio Emilia“³³ kao i osnovni program MONTI-a. *Za više detalja vidi Prilog 5, Rezultati praćenja predškolskih ustanova.*

³³ Pristup Reggio Emilia: je filozofija obrazovanja zasnovana na slici deteta sa snažnim razvojnim potencijalom i subjekta sa pravima, koji uči kroz stotine jezika koji pripadaju svim ljudskim bićima i raste u odnosima sa drugima; <https://www.reggiochildren.it/en/reggio-emilia-approach/>

Fotografija 7; Privatna PU (PU 10), Prizren

Sistem je organizovan sa lakim pristupom za decu sa invaliditetom

Ova predškolska ustanova funkcioniše po sistemu P+1, ima laboratoriju i atelje i dobro organizovan sistem za rekreativne aktivnosti i jedina je privatna PU koja ima odgovarajuću organizacionu strukturu unutar objekta za decu sa invaliditetom. Broj upisane dece je 120 i u skladu je sa kapacitetima u skladu sa odlukom o licenciranju. U ovoj PU radi ukupno 8 vaspitačica. Objekat ima dvorište i igraške izvan objekta. PU radi po nastavnom planu i programu MONTI-a, „Montesori“ i „Reggio Emilia“. Za više detalja vidi Prilog 5, Rezultati praćenja predškolskih ustanova.

3.3 Razvoj kapaciteta u opštinama i funkcionisanje javnih predškolskih ustanova

- **Infrastrukturni kapaciteti i nizak nivo učešća u javnom sektoru**

Opštinske direkcije za obrazovanje imaju dužnost da obezbede inkluzivno okruženje za predškolce na svojoj teritoriji.³⁴ Zvanični organi opštinskih direkcija za obrazovanje imaju dužnost da obezbede inkluzivne usluge za svu decu predškolskog uzrasta od 0.9 meseci do 6 godina.³⁵

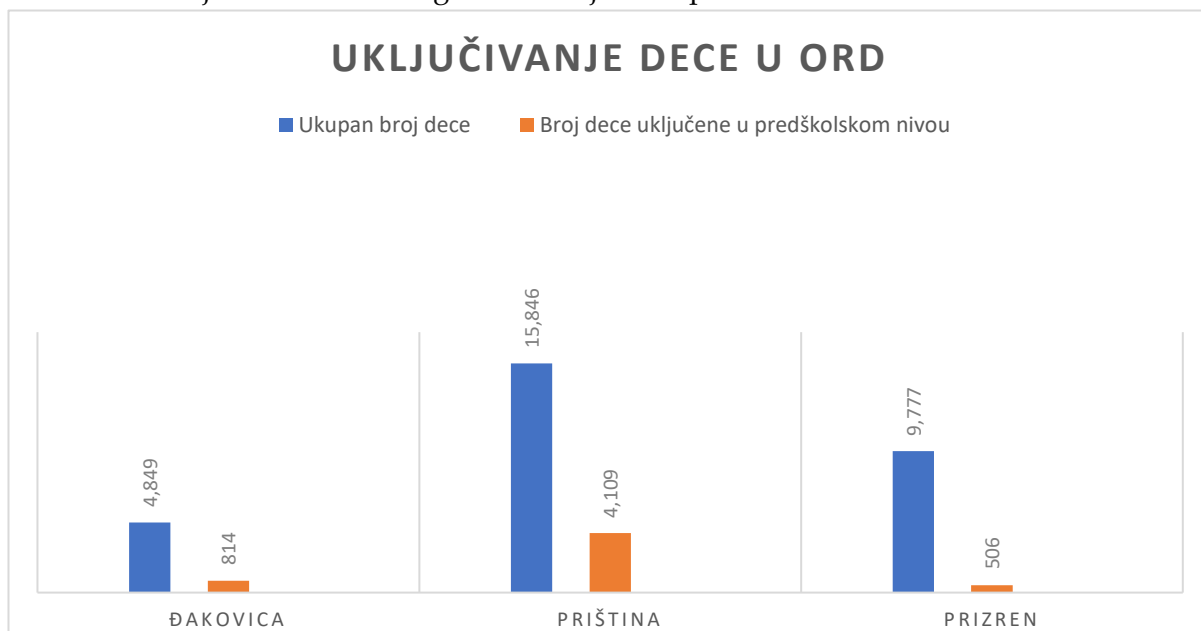
Upis dece na nivo predškolskog obrazovanja vrši se putem objavljivanja konkursa od strane ODO-a. Konkurs za upis u sve javne PU obično se objavljuje u junu svake kalendarske godine, dok postupak upisa počinje u septembru, kao i u redovnoj školskoj godini.

Uključivanje dece u ovaj nivo obrazovanja u odnosu na statistike dece ovog uzrasta, u tri opštine, prikazan je u sledećem grafikonu.

³⁴ Zakon o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo, br. 203/L-068, član 11.

³⁵ Zakon o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo, br. 03/L-068, član 11.

Grafikon 3: Broj dece uzrasta 0-5 godina i broj dece upisane u PU

Podaci Agencije za statistiku 2022-2024

Prema grafikonu, uključivanje u ORD-u je na nivou dva puta nižem od ukupnog broja dece. U Đakovici učešće dece u PU je oko 17%, u Prištini oko 26%, a u Prizrenu samo 5%. Iako obrazovanje za decu uzrasta od 0 do 5 godina nije obavezujuće po zakonu, uključivanje ovih uzrasnih grupa odražava se na društvena pitanja, na mogućnost povećanja šansi za zapošljavanje žena i rano obrazovanje kao glavni osnov za napredak društva. Utvrdili smo da visoki zahtevi za upis dece u javnim PU nameću neophodnost za proširenjem kapaciteta.

Interesovanje roditelja za upis dece uzrasta od 0 do 5 godina u javne PU je veliko i veliki broj zahteva za ove starosne grupe ostaje u čekanju. Javni kapaciteti za ove starosne grupe, odnosno broj javnih PU u odnosu na predškolske ustanove drugih kategorija, ostaju kao što je prikazano u tabeli;

Tabela 6; Broj PU prema njihovom obliku organizacije u tri opštine

Opštine	Javne PU	Privatne PU	PU sa osnovom u zajednici	PU sa javno-privatnim partnerstvom
Đakovica	8	9	/	/
Prština	8	86	9	1
Prizren	2	5	/	/

Podaci ODO

Podaci pokazuju da je broj javnih PU uvek manji od broja privatnih PU, i to odražava nizak nivo uključivanja dece uzrasta od 0.9 do 5 godina u ORD i posebno je izraženo u glavnom gradu, gde je gustina naseljenosti veća.

Takođe, treba naglasiti da je uključivanje dece počev od uzrasta 0.9 meseci zakonska obaveza za sve javne PU.³⁶ Vredi napomenuti da, u skladu sa zakonom o radu, porodijsko odsustvo traje 12 meseci, a nedostatak institucionalne podrške u brizi o deci nakon perioda porodijskog odsustva predstavlja prepreku za nastavak rada ili uključivanje žena na tržište rada.³⁷

Revizija je evidentirala da, iako su opštine Đakovica i Priština obezbedile uključivanje svih starosnih grupa određenih za rano obrazovanje u javnim PU, opština Prizren uopšte nije uključila decu uzrasta od 0.9 meseci do 3 godine u javne PU.

Prema rečima službenika ODO i menadžera PU, uključivanje ovih starosnih grupa zahteva specifične investicije u infrastrukturu, kvalifikovano stručno osoblje i značajan budžet za stvaranje adekvatnih uslova. Uprkos obrazloženjima koje je istakla ODO, ovaj nivo obrazovanja je sproveden i u drugim opštinama. Štaviše, brojni zahtevi roditelja i duge liste čekanja dece svedoče o stvarnoj i neposrednoj potrebi za proširenjem kapaciteta i usluga na ovom nivou obrazovanja i u opštini Prizren. Nedostatak uključivanja ove starosne grupe stvara nejednakost u pristupu ranom obrazovanju i krši pravo deteta na jednake javne usluge obrazovanja.

S druge strane, cene u javnim PU su fiksne i kreću se od 40-50 € mesečno, dok su cene za upis dece u privatne PU znatno veće, počev od 70 € i idu 300 € mesečno (vide Prilog 5 za detalje o uzorcima revizije). Ova velika razlika u troškovima, u kombinaciji sa ograničenim kapacitetima javnih PU, značajno je ograničila jednak pristup porodica javnim uslugama ranog obrazovanja. Kao rezultat toga, značajan deo roditelja je primoran da se oslanja na neformalnu brigu od strane članova porodice. Štaviše, u slučajevima kada nedostaju finansijska sredstva za pokrivanje naknada privatnih PU i kada nema porodične podrške, briga o deci uglavnom pada na žene. Ova situacija direktno utiče na ograničavanje njihovih mogućnosti za zapošljavanje i učešće u ekonomskom životu, produbljujući rodnu nejednakost i negativno utičući na socio-ekonomsko blagostanje porodica.

- Opštinske aktivnosti za proširenje kapaciteta javnog sektora

Opštinske nadležnosti uključuju identifikaciju potreba, utvrđivanje administrativno-tehničkih pitanja, kao i što veće uključivanje dece u ovom nivou obrazovanja.³⁸ Opštinski službenici treba da sarađuju sa menadžerima, procenjuju potrebe i kao i da ispunjavaju zahteve za odvijanje rada PU.³⁹ Aktivnosti opštinske uprave za proširenje kapaciteta ORD-a mogu se sprovesti autonomno i nezavisno u svakoj od opština.⁴⁰

Opštinske nadležnosti u izgradnji obrazovnih objekata obuhvataju identifikaciju potreba za izgradnjom obrazovnih objekata, utvrđivanje administrativno-tehničkih pitanja, kao i sprovođenje aktivnosti praćenja. Iako su opštine u obavezi da se angažuju za što veće uključivanje dece uzrasta

³⁶ Administrativno uputstvo (MONTI) br. 03/2022 o uključivanju dece u predškolskim institucijama na Kosovu, član 2. tačka 2.1 & ZAKON BR. 08/L-153, 2023, član 4. tačka 1.11 .

³⁷ Zakon o radu, br. 03/212, 2010, član 49. Porodijsko odsustvo.

³⁸ LIGJI NR. 03/L-068, për arsimin në komunale Republikës së Kosovës, Neni 8; Kompetencat e Komunës;

³⁹ Ligji mbi edukimin e hershëm dhe kompetencat komunale

⁴⁰ Ligji mbi edukimin e hershëm dhe kompetencat komunale

od 0 do 5 godina u ovaj nivo obrazovanja,⁴¹ postoji velika razlika između kapaciteta koji su trenutno raspoloživi i broja dece ovog uzrasta na Kosovu. Prema statistici, ukupan broj dece uzrasta od 0 do 5 godina u odnosu na broj dece uključene u javne PU, u tri uzorkovane opštine, je sledeći; procenat dece uključene u opštini Priština je samo 8%, u opštini Đakovica je 12%, dok je u Prizrenu samo 1.7%. Vredi napomenuti da su, prema dokazima revizije, zahtevi za upis veoma visoki.

U privatnom sektoru za tri opštine, uključivanje dece je sledeće; u opštini Priština uključeno je 17%, u Đakovici 4.7% i u Prizrenu 3.4%, takođe u ovom sektoru, prema rečima odgovornih lica, postoji veliko interesovanje za upis. Razvoj ovog nivoa obrazovanja zavisi od specifičnosti opštine, nasleđenog stanja, budžetskih ograničenja, donetih odluka i postavljenih prioriteta.

Proširenje kapaciteta u tri opštine je prikazano je u sledećoj tabeli. Za razjašnjenje, s obzirom da govorimo o kapitalnim investicijama koje se realizuju na dugoročni rok, uzeli smo u obzir period 2021-2025.

⁴¹ LIGJI NR. 03/L-068, për arsimin në komunale Republikës së Kosovës, Neni 8; Kompetencat e Komunës; Intervista e zhvilluar me akte të shoqërisë civile “ OJQ Ed Guards”, 18.12.2024

Tabela 7: Proširenje tehničkih kapaciteta za ORD u opštinama: Đakovica, Priština i Prizren

Planifiranje i proširenje kapaciteta u tri opštine								
Broj PU	Lokacija	Izvor finansiranja	Faza izgradnje	Godina funkcionalizacije/ zahtevi od ODO za izgradnju				
Periodha audituese				<2021	2022	2023	2024	2025>
ODO Đakovica								
1	Selo Korenica	MONTI	Završeno renoviranje	?				
2	Selo Šišman	MONTI	Završeno renoviranje	?				
3	Naselje "Sadik Pozhegu"	MONTI	Adaptirani objekat			?		
4	Selo Crmljane	MONTI	Adaptirani objekat			?		
5	Naselje "Dardania"	MONTI	Završena je izgradnja					?
ODO Priština								
1	Naselje "Dardania"	ODO-Donacije	Završena je izgradnja					?
3	Naselje "Shpëtim Robaj"	ODO-Donacije	Očekuje se početak izgradnje					?
4	Naselje "Stara Kolovica"	ODO-Donacije	Očekuje se početak izgradnje					?
5	Naselje "Pejton"	ODO	Završeno renoviranje				?	
6	Naselje "Sunčev breg"	ODO	Završeno renoviranje				?	
7	Naselje "Fehmi Agani"	ODO	Završeno renoviranje				?	
8	Naselje "Sunčev breg"	ODO	Završeno renoviranje				?	
9	Naselje "Ulpiana"	ODO	Završeno renoviranje				?	
10	Naselje "George Bush"	ODO	Završeno renoviranje				?	
ODO Prizren								
1	Naselje "11. maj"	ODO	Funkcionalna	?				
2	Naselje "Bajram Curri"	ODO-MALS	Funkcionalna				?	
3	Naselje "Dardania"	MONTI	U toku je izgradnja					?
4	Naselje "Tusus"	ODO	Utoku je izgradnja					?

Podaci ODO Đakovica, Priština, Prizren

Kao što se vidi, tokom ovog vremenskog perioda, u tri opštine su uloženi napor i za razvoj kapaciteta za ORD, i to je učinjeno kroz izgradnju novih, adaptaciju ili renoviranje postojećih objekata. Međutim, nivo uključivanja dece ostaje prilično nizak. Tokom tekuće 2025. godine, očekuje se da će u opštinama Priština i Đakovica funkcionalizovati po jedna javna PU, dok su u opštini Prizren još dve još uvek u izgradnji.

U nastavku su prikazani detalji o dostignućima, slabostima i izazovima ODO u ovom pravcu.

- Opštinska direkcija za obrazovanje u Đakovici je postigla napredak u aspektu proširenja kapaciteta predškolskih ustanova.

Opština Đakovica je realizovala investicije i renovirala ili adaptirala dva javna objekta, u kojima je rasporedila oko 600 dece uzrasta od 0 do 5 godina.

Prema opštinskim organima, uskoro se očekuje da će deca koja su raspoređena u starom objektu „Ganimete Tërbeshi - Komon“, gde postoji preopterećenje i nepovoljniji uslovi u odnosu na druge objekte ove PU, biti prebačena u novi objekat. Vredi napomenuti da, prema gore prikazanim analizama, iako je bilo proširenja kapaciteta, potražnja za javnim predškolskim ustanovama i dalje ostaje velika i važno je da opština nastavi angažovanje za ispunjavanje novih potreba.

- Opštinska direkcija za obrazovanje u Prištini nema dovoljnog napretka u proširenju kapaciteta u skladu sa potrebama.

Opština Priština je izvršila nekoliko novih investicija i renoviranja starih zgrada, kao što se vidi u Tabeli 5. Vredi napomenuti da su tokom 2024. godine završeni radovi na novoj zgradi i očekuje se da će biti puštena u rad tekuće 2025. godine. ODO Prištine je takođe završilo sve procedure za početak izgradnje dva nova projekta. Za ove projekte, ODO, pored obezbeđivanja lokacije, postiglo je i identifikaciju parcele i urbanističku saglasnost, a obezbeđena je i obaveza MONT-a za neophodna ulaganja.

U 2024. godini završena su renoviranja šest objekata na različitim lokacijama u Prištini. Međutim, iako je ODO Priština imala razvojni plan za obrazovanje za period 2018-2022, nije nastavila sa pripremom razvojnog plana za obrazovanje za naredne godine 2022-2025. Nove izgradnje su preduzete na osnovu trenutnih odluka, a ne na osnovu analize potreba ili strateškog planiranja.

Izjave službenika na centralnom i lokalnom nivou da se izgradnje ne realizuju jer nisu identifikovane lokacije, u odsustvu konkretne analize od strane ODO, ne mogu se proveriti, stoga uzrok ove stagnacije u glavnom gradu može biti i nedostatak izrade specifičnog plana o tome gde se mogu početi nove izgradnje. Preopterećenje u javnim PU i nastavlja da otežava funkcionisanje i razvoj ovog nivoa obrazovanja i to predstavlja hitnu potrebu da opština mora da izradi razvojni plan za naredne godine, kao što je izradila razvojni plan za period 2018-2022. Ovo bi pomoglo jasnom potvrđivanju mogućnosti lokacija ili razmatranju drugih mogućnosti o tome kako povećati neophodne kapacitete u glavnom gradu.

Nedostatak strateškog planiranja za proširenje kapaciteta povećava rizik od neodrživih investicija, povećanje troškova i neostvarivanje dugoročnih razvojnih ciljeva za ovaj nivo obrazovanja u glavnom gradu.

- **Opštinska direkcija za obrazovanje Prizren nema dovoljno napretka za uključivanje i proširenje kapaciteta prema potrebama**

Opštinska ODO mora dostaviti Ministarstvu obrazovanja predloge za osnivanje javnih predškolskih institucija, najmanje tri meseca pre početka rada odgovarajuće institucije.⁴² Svaka javna PI mora imati svoj budžetski kod i jedinstveni identifikacioni broj za upravljanje finansijskim pitanjima.⁴³

Opština Prizren je do 2010. godine imala funkcionalnu jednu javnu PI sa nazivom "Yllkat", koja je datapod koncesijom, što je dozvoljeno opštinama zakonom o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama u infrastrukturi.⁴⁴ Nakon toga, ova PI je prešla pod korišćenju autoriteta za ugovaranje i nastavlja da funkcioniše kao vaspitno-obrazovna institucija, ali ne i za predškolsko obrazovanje.

Potpuni nedostatak ovog nivoa vaspitanja u javnom sektoru dopunjen je otvaranjem nove institucije za predškolce, u 2021/2022. godini, u naselju "11 Maj", nazvanom kao PU "Zambaku". Trend razvoja novih izgradnja u Prizrenu nastavljen je i u 2023. godini otvaranjem još jedne javne PU u naselju "Bajram Curri", dok se vrlo brzo očekuje da će ova ODO osnovati još dve nove izgradnje, u naseljima "Dardania" i "Tusus" Prizrena.

PU otvorena u naselju Bajram Curri funkcionalizovana je u septembru 2024. godine, ali je dokazano da ODO Prizren nije uspela da završi pune postupke imenovanja javne PU osnovane ove godine. Ovaj postupak je prosleđen od ODO u organima ministarstva, ali imenovanje ove institucije još nije završeno. Prema rečima službenika, neokončanje postupaka do imenovanja jave PU-a možda se desilo zbog tehničkih pitanja rukovođenih od ministarstva.

Kašnjenja u završetku svih administrativnih postupaka za funkcionalizaciju predškolskih institucija odražavaju se na upravljanje svakodnevnim aktivnostima PU-a. Ovo pitanje ne samo da predstavlja rizik od neevidentiranja PU-a u svim instancama, već kao posledica može biti i komplikacija i nejasnoća za upravljanje budžetskim fondovima.

⁴²Zakon o obrazovanju u opštinama RK-a, član 5., Izveštavanje od lokalne samouprave MEST-u.

⁴³Administrativni vodič N 104 o kriterijumima i procedurama za osnivanje i prestanak obrazovnih institucija, str. 3, član 2. Definicije.

⁴⁴Zakon br. 03/L-090, o javno-privatnom partnerstvu i koncesijama u infrastrukturi i postupcima za njihovo dodeljivanje

3.4 Upravljanje javnim predškolskim institucijama od Opštinskih direkcija za obrazovanje

- Nedostaci u kontinuiranom praćenju aktivnosti i funkcionisanju javnih institucija

Opštinske direkcije za obrazovanje imaju za obavezu da na periodičnim osnovama prate javne PU u cilju obezbeđivanja adekvatne životne sredine.⁴⁵ Nadležnosti opštine obuhvataju upravljanje, izradu uredbi o razvoju vaspitnog procesa, snabdevanje PU-a i realizaciju svih aktivnosti koje se prijavljuju za redovno funkcionisanje javnih PU-a.⁴⁶

Da bi PU kontinuirano imale odgovarajuće vaspitno okruženje, važno je da se od strane ODO-a vrši njihovo kontinuirano praćenje. Nadzor se vrši u cilju praćenja realizacije svakodnevnih aktivnosti predškolskih institucija. Način na koji je izvršen proces praćenja ODO-PU, u sve tri opštine, prikazan je u nastavku:

U **ODO Đakovica**, javne predškolske institucije se prate najmanje jednom godišnje. Odgovorni službenici ODO-a na početku školske godine obaveštavaju direktore obrazovnih institucija svih nivoa da će ih pratiti opštinska direkcija za obrazovanje. Nakon svake posete praćenja, službenici ODO-a izrađuju izveštaj sa opisom stanja i preporuka datih za poboljšanje. Pored praćenja koje se vrši od strane odgovornih službenika za obrazovanje, generalni direktor PU-a svakog meseca priprema izveštaje o radu i dostavlja ih ODO-u.

Važno je napomenuti da ova opština ima centralizovani sistem funkcionisanja PU-a, što znači da su sve PU organizovane od centra PU-a Ganimete Tërbeshi. Direktor PU-a "Ganimete Tërbeshi" vrši kontinuirano praćenje i prema zahtevu ODO-a dostavlja na periodičan način izveštaje, konkretnije svakog meseca.

ODO Đakovica je 2017. godine izradila uredbu o organizaciji vaspitanja i obrazovanja u svim vaspitno-obrazovnim institucijama, gde je uključen nivo predškolskog vaspitanja, kao i imenovala službenika odgovornog za izradu politika za ovaj nivo vaspitanja.

U **ODO Prizren**, su angažovali spoljne stručnjake da naprave detaljnu procenu obe obrazovne institucije za školsku godinu 2024-2025., uključujući PU-Zambaku. Ova procena je rezimirana u progresivnom izveštaju i predstavila je trenutno stanje PU-a, previđajući i poboljšanja koja se trebaju napraviti tokom naredne 2025. godine. Takođe proces praćenja PU-a dokazuje se zapisnikom o poseti PU "Zambaku" u novembru 2024. godine. Prema odgovornim službenicima, proces praćenja se uglavnom vrši tokom registracije dece i rešavanja žalbi roditelja na ovaj proces. Međutim, nedostatak uključivanja 0-3 godine starosti nije evidentiran ni u jednom od izveštaja o praćenju i proceni sastavljenih od ODO.

⁴⁵Zakon o obrazovanju u opštinama Kosova, L03/L-068, Član 11.

⁴⁶ZAKON BR. 03/L-068, 2008.o obrazovanju u opštinama Republike Kosova, Član 5.; Nadležnosti opština na obrazovnom nivoima.

Nadalje, primetili smo da ODO Prizren nema zaposlenog službenika odgovornog za PU i nije uključila predškolsko vaspitanje u uredbi o funkcionisanju vaspitno-obrazovnih institucija.⁴⁷

Prema službenicima, razlog zašto nijedan službenik nije imenovan za ovu kategoriju, je taj što nema dovoljno osoblja i da se ovaj nivo tretira u okviru drugih nivoa obrazovanja i vaspitanja. Nedostatak nadležnog službenika za ovaj nivo vaspitanja utiče na upravljanje ovim sektorom u skladu sa potrebama, kao i može uticati na obaveze dopune ili izrade uredbi o funkcionisanju PU-a.

U ODO Priština nedostaje jasan i efikasan sistem procene i praćenja PU-a. Prema odgovornim službenicima, nedostatak praćenja javnih predškolskih institucija dogodio se zato što su one u stalnom kontaktu sa tim institucijama i nisu sprovodile dokumentaciju ovog procesa kao praksu. Ova situacija stvara rizik da se ne identifikuju i adresiraju na vreme problemi i poteškoće funkcionisanja PU-a.

ODO Priština takođe nije uključila i nivo predškolskog vaspitanja u uredbu o obrazovanju, gde su utvrđena pravila za niži i viši srednji nivo. Razlog za to rezultira da je taj što je ODO još uvek u procesu revizije Opšte uredbe o obrazovanju.⁴⁸

Nedostatak strukturisanog i dokumentovanog sistema za redovno praćenje javnih PU-a ograničava sposobnost ODO-a da blagovremeno identifikuje, adresira i sprečava nedostatke u pružanju vaspitnih usluga. Nadalje, nedostatak uredbi negativno se odražava na koordinaciju rada između ODO-a i PU-a. Sve ovo utiče na kvalitet ranog vaspitanja, na blagostanje dece i obezbeđivanje odgovarajućeg i jednakog okruženja vaspitanja u svim institucijama.

- **Detalji iz zapažanja Javnih predškolskih institucija**

U ovom potpoglavlju obelodanjeni su detalji o zapažanjima javnih PU u tri opštine predmet ove revizije.

Javna PU "Ganimete Tërbeshi" u Đakovici, ima organizacionu strukturu izgrađenu na hijerarhijski način u osam objekata. Organizacija se vrši preko PU centra koji funkcioniše kao matična PU i sedam drugih zavisnih objekata koji se upravljaju od zajedničkog direktora. Međutim, u svakom objektu/ograncu javnih predškolskih institucija imenovan je jedan odgovorni za njihovo upravljanje. Takođe, i snabdevanje hranom se priprema u matičnim vrtićem, a zatim raspodeljuje u drugim objektima.

Važno je napomenuti da je od 2022. godine opština omogućila uključivanje starosne grupe od 3-5 godina, (u trajanju od 180 minuta), u ruralna naselja gde god je imalo slobodnih učionica u školama, ali nije imalo funkcionalnu PU.

Informacije i snimci iz revizijskih zapažanja fokusirani su na dva objekta PU "Ganimete Tërbeshi"; "Orize" i "Komon".

⁴⁷Uredba o funkcionisanju vaspitno-obrazovnih institucija Opštine Prizren 2023.

⁴⁸ Uredba o organizaciji rada u osnovnim, srednjim nižim i srednjim višim školama, E-mail pojašnjenja, da. 13.03.2025.

PU "Ganimete Tërbeshi - Orize" služi kao centralna baza za sedam drugih PU-a u opštini Đakovica, PU ima registrovano 160 dece i 17 vaspitačica. Snabdevanje hranom se vrši na svakodnevnom osnovama od osam firmi koje su izabrane postupcima nabavke. U ovoj PU registrovano je 206 dece.

Slika 8; Javna PU "Ganimete Tërbeshi -Orize", pod upravljanjem ODO Đakovica

Površina dvorišta u objektu "Orize", centru PU Ganimete Tërbeshi"

PU "Ganimete Tërbeshi-Komon" je najstariji objekat ove institucije i stoga i funkcioniše u težim uslovima. Očekuje se da će ova PU uskoro biti premeštena u novi objekat. Trenutno je registrovano 64 dece i angažovano je 10 vaspitačica.

Slika 9; Javna PU "Ganimete Tërbeshi-Komon" pod upravljanjem ODO Đakovica

Površina dvorišta i kutak za igračke

U nastavku su prikazane neke informacije i snimci iz revizijskih zapažanja fokusiranih na dva IP objekta PU u Prištini; "Gëzimi ynë" i "Xixëllonjat".

PU "Gëzimi ynë" u Priştinës u svom kompleksu obuhvata četiri objekta. Samo jedan od četiri objekta je renoviran, ostala tri funkcionišu u lošim uslovima. PU ima kapacitet za 400 dece, ali trenutno je registrovano 360 dece, dok je broj vaspitačica 42. PU nema regulaciju zelenih prostorija i nedostaje održavanja kutaka za igračke.

Slika 10&11; Javna PU "Gëzimi ynë" pod upravljanjem ODO Priştina

Pogled na jedan od četiri objekta i površine u kutovima za igre.

PU "Xixëllonjat" u Priştinës je renoviran i proširen objekt u 2024. godini. Broj dece u 2024. godini povećao se sa 130 na 230 dece, dok je angažovano 32 vaspitačica. PU je opremljena sa potpuno novim inventarom, i ima visoke standarde kuhinje i toaleta. Karakteristika ove PU je da je tokom vremena našeg posmatranja primećeno da nije bilo sistema kontrole i bezbednosti jer je ulaz-izlaz bio slobodan, bez nadzora od osoblja.

Slika 12: Javna PU "Xixëllonjat" pod upravljanjem ODO Priština

Spavaća soba za uzrasti 0-3 godine

U nastavku su prikazane neke informacije i snimci iz revizijskih zapažanja fokusiranih na dva javna PU objekta u Prizrenu; "Zambaku" i PU u naselju "Bajram Curri".

PU "Zambaku" u Prizrenu počela je da funkcioniše u maju 2021. godine. Deca registrovana u ovu PU pripadaju starosnoj grupi od 3-6 godina. U ovoj PU registrovano je 185 dece, a broj vaspitačica je 20. Prema rečima menadžera, postoje visoki zahtevi za registraciju, konkretno još 150 dece je na spisku čekanja.

Unutrašnji prostori PU-a i površina dvorišta su dobro održavani i opremljeni ne samo igračkama, već i domaćom živinom.

Slika 13: Javna PU "Zambaku" pod upravljanjem ODO Prizren

Rekreativna sala gde se odvijaju vaspitne aktivnosti

PU "Bajram Curri" u Prizrenu, počela je da funkcioniše u septembru 2024. godine. U ovoj PU 190 dece je registrovano i angažovano 20 vaspitačica. Uključivanje dece u ovu PU je starosne-grupe 3-6

godina. Unutrašnji prostori su na veoma dobrom nivou, dok dvorište ima dovoljno površine, ali postoji potreba za opremom sa igračkama.

Slika 14:PU u naselju "Bajram Curri" pod upravljanjem ODO Prizren

Kuhinja gde se služi hrana

Zaključci

Rezultati revizije pokazuju da uprkos zakonskim inicijativama i naporima Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija da unapredi obrazovanje u ranom detinjstvu, trenutni sistem se suočava sa strukturnim, menadžerskim i izazovima sprovođenja. Postoji nedostatak sekundarne zakonske infrastrukture, funkcionalnih mehanizama za praćenje i licenciranje. Na lokalnom nivou, uprkos nekih napretka u izgradnji objekata i delimičnog praćenja, nedostatak razvojnih planova, uredbi o funkcionisanju i potpunom uključivanju starosnih grupa, ometa održivo i kvalitetno funkcionisanje predškolskih institucija.

Ministarstvo obrazovanja nije uspeło da postavi efektivan proces funkcionisanja i nadgledanja predškolskih institucija. Iako je Zakon o obrazovanju u ranom detinjstvu usvojen u 2023. godini, njegovo sprovođenje je stagniralo zbog nedostatka sekundarnog zakonodavstva. Takođe, Ministarstvo nije obezbedilo redovan, pravedan i ravnopravan proces licenciranja predškolskih institucija. Postoji nedostatak administrativnih mehanizama za blagovremeno tretiranje zahtevima za licenciranje i nedostaju jasni rokovi za odlučivanje. To je uzrokovalo kašnjenja, institucionalnu nesigurnost i funkcionisanje nekih predškolskih institucija bez licence. Dokumentovani slučajevi pokazuju da čak i nakon davanja licence, neke institucije nisu ispunile zakonske uslove.

Inspektorat za obrazovanje, kao organ odgovoran za nadgledanje nad predškolskim institucijama, još nema sistematizaciju radnih mesta. Sektorima Inspektorata za obrazovanje nedostaju profili po nivoima obrazovanja, a nivo nadgledanja se konstantno smanjuje. Kao rezultat toga, nedostaje jasan pregled o stanju licenciranih predškolskih institucija, broju onih koji funkcionišu bez licence, kao i neevidentiraju se druge nepravilnosti koje se mogu pojaviti u svim kategorijama predškolskih institucija.

Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu, odgovoran za licenciranje ustanova, nije obezbedio mehanizme kroz efikasno i jednako administriranje zahteva. Nedostatak redovnog i detaljnog praćenja licenciranih predškolskih institucija onemogućio je identifikaciju problema i pružanje mogućnosti za njihovo poboljšanje. Potvrdili smo da neke licencirane predškolske institucije nisu poštovale odluke komisije za licenciranje, razvijajući proces vaspitanja pod nepovoljnim uslovima.

Neutvrđeni rok za podnošenje i razmatranje zahteva za licenciranje stvorio je kašnjenja i izazove u upravljanju procesom, utičući na funkcionisanje privatnih predškolskih institucija bez licence, kao i uzrokujući rizike i nesigurnost kako za ministarstvo, funkcionalne predškolske institucije, kao i za druge zainteresovane strane. Zahtevi za licenciranje nisu tretirani blagovremeno i prema redosledu apliciranja. Funkcionisanje bez licence zbog kašnjenja razmatranja zahteva ili čak prekida delatnosti licenciranih predškolskih institucija bez obaveštavanja odgovarajućeg organa, uzrokuju nesigurnost i poteškoće institucionalnog upravljanja i kontrole u dobrobiti javnog interesa.

Iako je povećanje nivoa uključivanja svih starosnih grupa u vaspitanju predviđeno kao zakonska obaveza i strateški ciljevi, njegovo sprovođenje je naišlo na prepreke od strane lokalne samouprave. Konkretnije, u Opštinskoj direkciji za obrazovanje u Prizrenu nije uključena dob od 0-3 godine u predškolske institucije.

U aspektu razvoja građevinskih kapaciteta, Opštinska direkcija za obrazovanje u Đakovici uspela je da proširi kapacitete u pet novih objekata. U Opštinskoj direkciji za obrazovanje u Prištini bilo je novih izgradnja i renoviranja u nekim objektima, međutim, ova Direkcija nije izradila plan razvoja obrazovanja koji bi orijentisao nove i neophodne investicije. Opštinska direkcija za obrazovanje u Prizrenu otvorila je dve nove predškolske institucije tokom perioda 2022-2024., ali je bilo prepreka u okončanju administrativnih postupaka imenovanja i njihovoj potpunoj i blagovremenoj funkcionalizaciji.

Opštinska direkcija za obrazovanje Đakovica postavila je redovnu godišnju praksu praćenja, potkrepljenu dokumentovanim izveštajima i konkretnim preporukama, kao i periodičnim izveštavanjem od rukovodilaca predškolskih institucija. Opštinska direkcija za obrazovanje u Prizrenu preduzela je korake ka proceni trenutnog stanja kroz angažovanje spoljnih stručnjaka i realizovala je povremena praćenja. Dok, Opštinska direkcija u Prištini nije postavila jasan i dokumentovan sistem praćenja predškolskih institucija, koji ograničava sposobnost za blagovremenu identifikaciju i adresiranje postojećih nedostataka.

5 Preporuke

Sledeće preporuke imaju za cilj da poboljšaju proces funkcionisanja, licenciranja i nadgledanja predškolskih institucija. Oni su predstavljeni i adresirani prema razmatranju procesa u odgovorne entitete.

Preporučujemo Ministarstvu obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija:

- Da ubrza proces izrade administrativnih uputstva, kao i da preduzmu potrebne aktivnosti za što brži početak sprovođenja predviđenih reformi o obrazovanju u ranom detinjstvu.
- Ojačati mehanizme za povećanje nivoa nadgledanja i izveštavanja za identifikovane slučajeve PU-a bez licence ili drugih nepravilnosti predstavljenim u svim kategorijama. U funkciji ovog cilja, Inspekcija za obrazovanje angažovati se u sistematizaciji radnih mesta i što efikasnije korišćenje postojećih raspoloživih kapaciteta.
- Ojačati koordinaciju i saradnju između Ministarstva i opština za blagovremeno okončanje postupaka za osnivanje, imenovanje i registraciju PU-a u svim potrebnim instancama.
- Poboljšati upravljanje procesom licenciranja, utvrditi specifične vremenske periode za prihvatanje i razmatranje zahteva, i obezbediti da se svi zahtevi razmatraju na objektivan način kako bi se povećala efikasnost i pouzdanost procesa.
- Postaviti sistem za redovnu kontrolu licenciranih PU-a, da bi se verifikovala usklađenost sa zakonskim kriterijumima i standardima kvaliteta, kao i preduzeti kaznene mere protiv prekršitelja.

Preporučujemo Opštinskim direkcijama za obrazovanje:

- Da se angažuju za efektivno praćenje i upravljanje PU-a na osnovu standarda utvrđenih uredbama o organizaciji obrazovnog procesa Obrazovanja u ranom detinjstvu.
- Opštinska direkcija za obrazovanje u Prištini izraditi razvojni plan i identifikovati lokacije gde se mogu vršiti nove investicije na osnovu potreba i stvoriti redovne mehanizme za praćenje javnih PU-a.
- Opštinska direkcija za obrazovanje u Prizrenu, napraviti napore da ubrza postupke za osnivanje i imenovanje novih predškolskih institucija, kao i da se uključi starosna grupa 0-3 godine u skladu sa odgovarajućim kapacitetima i standardima.

6 Prilog 1. Delokrug, metodologija i opis sistema

Delokrug revizije

Delokrug i fokus ove revizije je Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija (MONTI), kao glavna institucija odgovorna za funkcionalizaciju i PU-a. U okviru ovog ministarstva, odgovorna za ovaj nivo obrazovanja Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu i Inspektorat za obrazovanje, uključujući sedam regionalnih inspeksijskih jedinica. Organizovanje nadgledanja PU-a testirano je kroz razmatranje aktivnosti Inspektorata za obrazovanje u tri opštine sa najvećim brojem javnih PU-a, kao što su opštine Đakovica, Priština i Prizren.

Nadalje, u delokrugu su uključene i Opštinske direkcije za obrazovanje koje imaju u nadležnosti upravljanje javnim PU-a. U tom aspektu, uzete su za osnovu gore pomenute tri opštine, koje su testirane u vezi sa njihovim angažmanom za koordinaciju, organizaciju i direktnim praćenjem PU-a.

Razmatranje efekta funkcionisanja, licenciranja i nadgledanja fokusirano je na sve kategorije PU-a, kao što su; Javne PU, privatne PU, PU sa javno-privatnim partnerstvom i PU sa osnovom na zajednici.

Vremenski period delokruga ovog izveštaja revizije obuhvata godine 2022 - 2024.

Metodologija revizije

U ovoj reviziji korišćeni su niz tehnika i metoda da bi se obezbedili relevantni, pouzdani i dovoljni dokazi, koji nas navode na identifikaciju nedostataka procesa respektivno aktivnosti.

Metodologija korišćena u ovoj reviziji je kao u nastavku:

- Analiziranje zakonskog i regulatornog okvira u vezi sa procesom licenciranja predškolskih institucija i njihovog nadgledanja;
- Analiziranje Strategije obrazovanja 2022-2026.; da razmotri strateške ciljeve i probleme potvrđene strateškim istraživanjima;
- Analiziranje Akcionog plana za Strategiju obrazovanja 2022-2026., za razmatranje planiranja i postignutih rezultata u oblasti ORD-a;
- Analiziranje Konvencije UN-a o pravima dece; za razmatranje prava koja proizilaze iz međunarodnih konvencija i da uporedi napredak ORD-a na Kosovu;
- Analiziranje standarda razvoja i učenja u Ranom detinjstvu 0-6 godina (MONTI);
- Primena revizijskih testova u opštinskim ODO, prikupljanje statističkih podataka, ili i analiza za tretiranje drugih posebnih pitanja;
- Analiziranje Izveštaja o napretku Kosova;
- Analiziranje Agende Evropske komisije o reformama u državama Zapadnog Balkana;
- Analiziranje nacionalnih i međunarodnih sporazuma Ministarstva obrazovanja o ORD-u;
- Analiziranje pedagoških programa MONTI;

- Analiziranje različitih izveštaja i istraživanja koji se nadovezuju sa funkcionisanjem, licenciranjem i nadgledanjem predškolskih institucija;
- Analiziranje podataka/statistika o broju licenciranih predškolskih institucija;
- Analiziranje zapisnika/izveštaja o inspekcijama izvršenim u predškolskim institucijama;
- Analiziranje odabranih dosijea prema analitičkim, komparativnim i empirijskim metodama⁴⁹ za period 2022-2024.;
- Odvijanje intervjua sa službenicima odgovornih institucija za prikupljanje informacija i pojašnjenje procesa;
- Odvijanje intervjua sa direktorom i odgovornim osobljem predškolskih, privatnih, javnih institucija ili sa kombinovanim statusom;
- Fizičko posmatranje predškolskih institucija;
- Ostala dokumentacija relevantna za naš revizijski rad.

⁴⁹Empirijske evidencije su informacije prikupljene direktno ili indirektno kroz posmatranje i testiranje, ili eksperimentisanje, koji se mogu koristiti za potvrđivanje teorija, ili da pomogne u obrazloženju predloga, u ovom slučaju preporuka revizije.

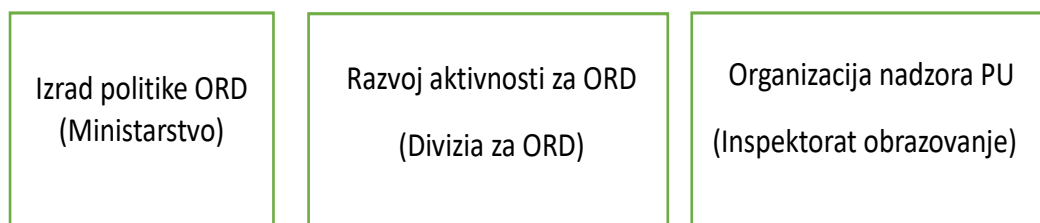
7 Prilog 2. Opis sistema, pitanja i kriterijumi revizije

Licenciranje predškolskih institucija i njihovo nadgledanje vrši se od različitih institucija kako na centralnom nivou, tako i na lokalnom nivou.

U dijagramu smo prikazali ulogu odgovornih strana ovog spektra vaspitanja i njihove kontinuirane aktivnosti prema entitetima.

Dijagram 3: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih institucija

- Izrada politika za obrazovanje u ranom detinjstvu

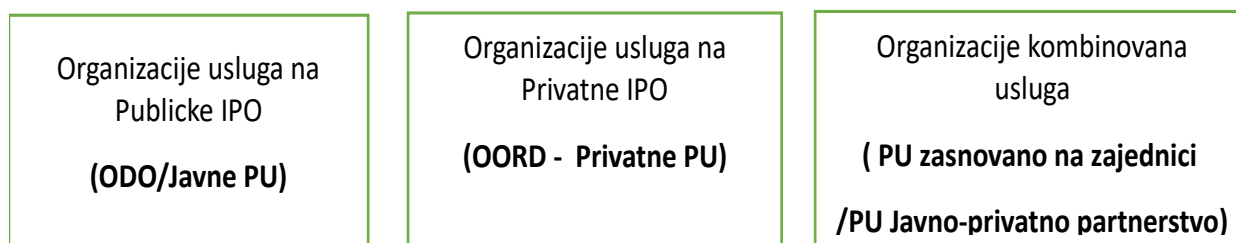
- Postupci za osnivanje i licenciranje predškolskih ustanova

- Razvoj kapaciteta i nivo uključenosti u javnu intelektualnu svojinu

- Kvalitet usluga u pred predškolskim ustanovama

Sistemom nadgledanja i funkcionalizacije PU-a upravlja se od:

Ministarstvo obrazovanja, nauke i informacionih tehnologija (MONTI); utvrđuje politike za funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje kroz **Odsek za obrazovanje u ranom detinjstvu (OORD);** Uloga odseka je praćenje i izveštavanje o delu sadržajnih dokumenata ili standarda razvoja u ranom detinjstvu. U slučaju promene uslova rada u VOIO, odgovarajuća institucija mora da podnese zahtev MONTI-u za promenu uslova licence. U okviru ovog odseka, ministarstvo formira posebnu komisiju koja će razmotriti zahteve za licenciranje VOIO-a i mora doneti odluku o davanju ili nedavanju licence. Prema politikama Ministarstva, u slučaju odbijanja zahteva za davanje licence, strana čiji je zahtev odbijen, ima pravo da podnese žalbu. Ovaj odsek se obavezuje da vodi registar podataka, gde se uključuju sve licencirane VOIO sa njihovim podacima. Licenca VOIO se odobrava na vremenski rok od jedne do tri godine.

Inspektorat za obrazovanje (IO); Razvija postupke nadgledanja svih predškolskih institucija. U okviru Inspektorata za obrazovanje funkcionišu Kancelarija Generalnog direktora i sedam (7) sektora Inspektorata za obrazovanje (SIO), koji pokrivaju oblast inspekcije u svim vaspitnim i obrazovnim institucijama Republike Kosova. Sektori su postavljeni u regionima; Priština, Mitrovica, Uroševac, Peć, Prizren, Gnjilane i Đakovica.

Opštinske direkcije za obrazovanje (ODO) imaju za dužnost da vrše praćenje Javnih predškolskih institucija kako bi obezbedili njihov napredak. One su odgovorne za osnivanje i izgradnju javnih predškolskih obrazovnih institucija, davanje konačnih dozvola za stavljanje u upotrebi objekta i stvaranje normalnih uslova za proces predškolskog vaspitanja. ODO su takođe odgovorne za praćenje Javnih predškolskih institucija za napredak procesa predškolskog vaspitanja.

Predškolske institucije za obrazovanje u ranom detinjstvu; su vaspitno-obrazovna okruženja koje pružaju širok spektar usluga za razvoj dece od doba nula do šest godina. One se prema zakonu dele u ove kategorije:

- Privatne institucije ORD-a, su institucije koje se finansiraju i upravljaju od pravna ili fizička lica izvan državnog budžeta.
- Institucije ORD-a sa osnovom u zajednici, su institucije koje pružaju usluge obrazovanja u ranom detinjstvu organizovane i upravljane od zajednice u sporazumu sa opštinom i u skladu sa standardima odobrenih od nadležnih institucija.
- Institucije ORD-a sa javno-privatnim partnerstvom, su institucije koje se osnivaju sa mešovitim kapitalom utvrđenim sporazumom između javnog organa i pravnog lica prema zakonodavstvu na snazi;
- Javne institucije ORD-a, su institucije koje se finansiraju iz budžeta Republike Kosova i upravljaju od Opštinske direkcije za obrazovanje (ODO).

Pitanja revizije

Da bismo odgovorili na cilj revizije, postavili smo pitanja i potpitanja revizije kao u nastavku:

1. Da li je Ministarstvo uspjelo da postavi efektivan proces funkcionisanja i nadgledanja Predškolskih institucija?

- 1.1 Da li su razvijene odgovarajuće proceduralne politike za funkcionisanje PU-a?
- 1.2 Da li je realizovano nadgledanje kako treba svih kategorija PU-a od Inspektorata za obrazovanje?

2. Da li je Ministarstvo uspjelo da obezbedi redovne procese licenciranja PU-a?

- 2.1 Da li su postavljeni odgovarajući mehanizmi za licenciranje privatnih PU-a?
- 2.2 Da li su postavljeni vremenski rokovi za prijem zahteva za licenciranje, i da li je obezbeđeno njihovo sprovođenje od strane odgovarajućih odseka?
- 2.3 Da li su razmotreni i odobreni zahtevi subjekata prema kriterijumima i predodređenim uslovima?

3. Da li je realizovano sa efektivnošću praćenje Predškolskih institucija za pružene usluge?

- 3.1 Da li su iskorišćeni na efikasan način postojeći kapaciteti javnih PU-a?
- 3.2 Da li je realizovano kako treba upravljanje i praćenje javnih predškolskih institucija od odgovarajućih Opštinskih departmana?

Kriterijumi revizije

Kriterijumi revizije su formulisani na osnovu zakona, uredbi i utvrđenih ciljeva, kao i fokusirajući se na dobre principe i prakse. Razvoj pitanja ove revizije bazira se na sledeće kriterijume:

Kriterijum 1: Organi Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija, obavezni su da se angažuju u izradu pravnih dokumenata šest meseci nakon odobravanja zakona.⁵⁰ Organi treba da se angažuju u razvoj programskih politika i stvaranje novih sveobuhvatnih mogućnosti u ORD.⁵¹

Kriterijum 2: Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija vrši nadgledanje PU-a preko Inspektorata za obrazovanje. Inspeksijski službenici sektora Inspektorata obrazovanja (SIO) nadležni su za procenu, kontrolu, savetovanje, informisanje i izveštavanje o stanju PU-a. Nadgledanje PU-a ima za cilj da obezbedi da ove institucije ispunjavaju zahtevane standarde sa

⁵⁰Zakon o ranom obrazovanju 2023., član 38.

⁵¹Strategija o obrazovanju 2022-27.

kriterijumima utvrđenim u MONT, odnosno izrađenim od Odseka za obrazovanje u ranom detinjstvu (OORD).⁵²

Kriterijum 3. Službeni organi Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i informacija treba da imenuju posebnu komisiju za licenciranje PU-a. Službenici Komisije za licenciranje donose odluke o licenciranju/ponovnom licenciranju ili odbijanju podnetih zahteva najkasnije mesec dana pre početka školske godine.⁵³

Kriterijum 4: Službenici Odseka za obrazovanje u ranom detinjstvu (OORD) odgovorni su da obavljaju redovno i kontinuirano praćenje svih PU-a koje su licencirane, kao i da procene kapacitete i pružene usluge. OORD treba da pripremi izveštaje praćenja o radu Predškolskih institucija nakon završetka školske godine.⁵⁴

Kriterijum 5: Opštinske direkcije za obrazovanje moraju dostaviti ministarstvu predloge za osnivanje javnih predškolskih institucija, najmanje tri meseca pre početka rada odgovarajuće institucije.⁵⁵ Svaka javna PU mora imati svoj budžetski kod i jedinstveni identifikacioni broj za upravljanje finansijskim pitanjima.⁵⁶ Članovi komisije za licenciranje moraju obezbediti da PU ispunjavaju neophodne uslove prema normama i standardima za prostore predškolskih objekata, kako bi se pružila bezbedna i kvalitetna životna sredina za decu, uvek uključujući i socijalne i pedagoške aspekte.⁵⁷

Kriterijum 6: Opštinske direkcije za obrazovanje imaju za dužnost da obezbede sveobuhvatno okruženje za predškolce u svojoj teritoriji.⁵⁸ Službeni organi iz Opštinskih direkcija za obrazovanje imaju za dužnost da pruže sveobuhvatne usluge svoj deci predškolskog uzrasta dobi od 0.9 meseci-6 godina.⁵⁹

Kriterijum 7: Opštinske nadležnosti uključuju identifikaciju potreba, utvrđivanje administrativno-tehničkih pitanja, kao i što veće uključivanje dece na ovom nivou obrazovanja.⁶⁰ Opštinski službenici moraju sarađivati sa menadžerima, procenjivati potrebe, kao i ispunjavati zahteve za nesmetano odvijanje poslova PU-a.⁶¹ Aktivnosti opštinske uprave o proširenju kapaciteta ORD-a mogu se razvijati na autonoman i nezavisan način u svakoj od opština.⁶² Opštinske direkcije za obrazovanje

⁵²Zakon o Inspektoratu za obrazovanje, 2018. & Zakon o VR¹⁶ 2023.

⁵³AU (MONT) br. 15/2016. Licenciranje i registracija Privatnih predškolskih vaspitno-obrazovnih institucija, član 17., Davanje licence.

⁵⁴AU (MONT) br. 15/2016. Licenciranje i registracija privatnih predškolskih vaspitno-obrazovnih institucija, Član 17., Davanje licence & Član 28., tačka 6.

⁵⁵Zakon o obrazovanju u opštinama RK-a, član 5. Izveštavanje od lokalne samouprave u MONT.

⁵⁶Administrativni vodič N 104 o kriterijumima i postupcima za osnivanje i prestanku Obrazovnih institucija, str. 3, Član 2. Definicije.

⁵⁷Vodič o normama i standardima predškolskih objekata, MONT 2022., str.6.

⁵⁸Zakon o obrazovanju u opštinama Kosova, L03/L-068, član 11.

⁵⁹Zakon o obrazovanju u opštinama Kosova, L03/L-068, član 11.

⁶⁰ZAKON BR. 03/L-068, o obrazovanju u opštinama Republike Kosova, član 8.; Nadležnosti opštine;

⁶¹Zakono ranom obrazovanju i opštinskim nadležnostima.

⁶²Zakono ranom obrazovanju i opštinskim nadležnostima.

imaju za dužnost da prate na periodičnu osnovu javne PU u cilju obezbeđivanja adekvatne životne sredine.⁶³ Nadležnosti opštine obuhvataju upravljanje, izradu uredbi o razvoju vaspitnog procesa, snabdevanje PU-a i realizaciju svih aktivnosti koje se prijavljuju za redovno funkcionisanje javnih PU-a.⁶⁴

8 Prilog 3. Investicije za razvoj javnih kapaciteta

Tabela 8: Nove izgradnje i one u procesu za vremenski period 2022-2024.

Nove izgradnje 2022-2024.			Izgradnje u razvoju 2022-24.		
Br.	Lokacija	Iznos investicije	Br.	Lokacija	Iznos investicije
1	Vrelo-Istok	264,010.00€	11	Istok	669,639.26€
2	Suva Reka	742,382.05€	12	Klina	560,330.50€
3	Prizren	563,758.40€	13	Komorane-Glogovac	504,330.40€
4	Prizren	799,272.72€	14	Uroševac	739,999.99€
5	Dobrčane - Gnjilane	297,705.35€	15	Peć	947,619.66€
6	Miliševo-Obilić	569,569.56€	16	Mitrovica	488,000.00€
7	Priština	5,000,000.00€	17	Priština	743,347.74€
8	Obilić		18	Koretina-Kamenica	741,013.95€
9	Srbica		19	Đakovica	758,892.49€
10	Gnjilane		20	Gnjilane	710,995.62€
			21	Podujevo	687,407.93€
			22	Dečani	708,902.53€
			23	Kosovo P.	1,282,282.28€
			24	Batlava-Podujevo	448,209.88€
			25	Kosovo P.	415,659.59€
			26	Prizren	743,246.84€
			27	Godance-Štimlje	414,643.49€
			28	Orahovac	540,364.80€
			29	Đurakovac, Istok	713,437.39€
			30	Vitina	718,646.30€
			31	Brodosane, Dragaš	1,082,569.56€
			32	Kačanik	1,096,043.96€
			33	Mališevo	689,349.60€
			34	Gnjilane	895,429.07€
	Ukupno:	7,667,128.52€		Ukupno:	17,300,362.83€

Podaci iz Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija

⁶³Zakon o obrazovanju u opštinama Kosova, L03/L-068, Član 11.

⁶⁴ZAKON BR. 03/L-068, 2008 o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo Član 5.; Nadležnosti opština na obrazovnim nivoima.

9 Prilog 4: Podaci o Inspektoratu za obrazovanje

Tabela 9; Sastav osoblja Inspektorata za obrazovanje

Centralna kancelarija Inspektorata za obrazovanje	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u IO-regionalni sektori
	Pravnik - Master	1	Inspektor za obrazovanje	
	Pedagog	1	Inspektor za obrazovanje	
	Jezik i književnost-Master	2	Inspektor za obrazovanje	
Broj osoblja u Centralnoj kancelariji Inspektorata za obrazovanje				4
Sektor Inspektorata za obrazovanje - Priština	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Prištine
	Pedagog - Master	1	Rukovodilac SIO	
	Pedagog	1	Inspektor za obrazovanje	
	Pedagog - Master	2	Inspektor za obrazovanje	
	Jezik i književnost-Master	1	Inspektor za obrazovanje	
	Biolog	1	Inspektor za obrazovanje	
	Sportske nauke	1	Inspektor za obrazovanje	
Broj osoblja u SIO Priština				7
Sektor Inspektorata za obrazovanje - Mitrovica	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Mitrovica
	Inženjer - Master	1	Rukovodilac SIO	
	Inženjer- Geologija	1	Inspektor za obrazovanje	
	Hemičar - Master	1	Inspektor za obrazovanje	
Broj osoblja u SIO Mitrovica				3
Sektor Inspektorata za obrazovanje -Peć	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Peć
	Pravnik	1	Rukovodilac SIO	
	Pedagog - Master	2		
Broj osoblja u SIO Peć				3
Sektor Inspektorata za obrazovanje - Prizren	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Prizrena
	Inženjer - Master	1	Rukovodilac SIO	
	Pedagog -Master	2		
	Sociolog	1		
Broj osoblja u SIO Prizren				4
Sektor Inspektorata za obrazovanje -Uroševac	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Uroševac
	Inženjer - Master	1	Rukovodilac SIO	

Broj osoblja u SIO Uroševac				1
Sektor Inspektorata za obrazovanje - Gnjilane	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Gnjilana
	Pedagog - Doktor istorijskih nauka		Rukovodilac SIO	
	Pedagog - Master psihologije		Inspektor za obrazovanje	
	Jezik i književnost / Pravnik		Inspektor za obrazovanje	
Broj osoblja u SIO Gnjilane				3
Sektor Inspektorata za obrazovanje - Đakovica	Profil	Broj osoblja	Naslov posla	Broj osoblja u regionu Đakovica
Broj osoblja u SIO Đakovica				0

Tabela 10: Uzorci revizije / Broj inspekcija 2022-2024.

Broj inspekcija prema uzorcima					
Br.	Predškolska ustanova	Lokacija	PU pregledane tokom godina 2022-2024.		Vrsta inspekcije
			Da	Ne	
1	Javna PU	Priština		x	
2	Javna PU	Priština		x	
3	PU 1 (Sa osnovom na zajednicu)	Priština		x	
4	PU 2 (Javno-privatno partnerstvo)	Priština		x	
5	PU 3 (PU Privatna)	Priština		x	
6	PU 4 (PU Privatna)	Priština		x	
7	PU 5 (PU Privatna)	Priština		x	
8	PU 6 (PU Privatna)	Priština		x	
9	PU 7 (PU Privatna)	Priština		x	
10	PU 8 (PU sa osnovom na zajednicu)	Priština		x	
11	PU 9 (PU Privatna)	Priština		x	
12	PU 10 (PU Privatna)	Priština		x	
13	PU 11 (PU Privatna)	Priština		x	
14	PU 12 (PU Privatna)	Priština		x	
15	PU Javna	Prizren	x		Verifikacija
16	PU Javna	Prizren		x	
17	PU 13 (PU Privatna)	Prizren	x		Verifikacija ponovnog licenciranja
18	PU 14 (PU Privatna)	Prizren		x	
19	PU 15 (PU Privatna)	Prizren		x	

20	PU 16 (PU Privatna)	Prizren		x	
21	PU 17 (PU Privatna)	Prizren		x	
22	PU Javna	Đakovica	x		Prema zahtevu
23	PU Javna	Đakovica		x	
24	PU 18 (PU Privatna)	Đakovica		x	
25	PU 19 (PU Privatna)	Đakovica		x	
26	PU 20 (PU Privatna)	Đakovica		x	

10 Prilog 5. Rezultati posmatranja predstavljeni u tabelarnom obliku

Tabela 11: Rezultati analiza iz zapažanja revizije

Stanje javnih PU prema zapažanjima tokom faze izvršenja									
Javna PU	Lokacija	Kapacitet dece prema licenci	Trenutni broj dece	Cena plaćanja u €	Broj vaspitača	Pedagoški program	Podaci o objektu	Deca sa smetnjama u razvoju	Komenari prema stanju
1	"Ganimete Tërbeshi, Orize" - Đakovica	162	160	45	17	Plan program MONTI-a, 10 vaspitača uključeni	Je opštinski objekat	2 dece sa posebnim potrebama	PU funkcioniše kao matični centar i kao baza za sedam drugih PU. Snabdevanje hranom se vrši preko privatnog operatera. Hrana se
2	"Ganimete Terbeshi, Komon"- Đakovica	/	71	45	10	Plan program MONTI-a,	Je opštinski objekat	Nema dece sa posebnim potrebama.	Objekat je veoma star, potiče iz '60-ih godina i nije u dobrom stanju. Za ovaj objekat postoje sporovi u vezi sa vlasništvom i statusom imovine, pa se pitanje smeštaja očekuje da se reši izgradnjom novog objekta koji je još uvek u fazi funkcionalizacije
3	Gëzim Ynë - Priština	400	360	50	42	Nastavni plan i program MONTI-a. Pedagog i psiholog su angažovani dva puta nedeljno.	Vrtić ima 4 objekta unutar istog dvorišta. Samo jedan objekat je renoviran, dok preostala 3 nikada nisu renovirana.	14 dece sa posebnim potrebama bez asistenata za ovu kategoriju	Budžet se administrira od strane ODO-a. Trenutno je uključeno samo jedno dete samohrane majke koje je oslobođeno plaćanja. Vrtić ima i jednu grupu u kojoj su uključena i deca iz manjinskih zajednica..
4	Xixëllonjat - Priština	230	230	50	32	13 grupa, po 2 vaspitača u svakoj.	ODO je izvršio renoviranje objekta 2024. godine. Kapaciteti su povećani, inventar je potpuno nov, toaleti i kuhinja su na	3 dece sa posebnim potrebama, bez asistenata	Aktuelna direktorka je na toj poziciji od 2017. godine. Na ulazu nedostaje sistem kontrole i bezbednosti, taj deo nije pod nadzorom osoblja.
5	Zambaku - Prizren	200	185	50	20	PP MONTI-a - obuke za vaspitače, 1 asistent za decu sa posebnim potrebama	Nova izgradnja od strane MONTI-ja i ODO-a	2 dece sa posebnim potrebama	PU ima odgovarajući prostor, kao i poseban deo za uzgoj živine. Snabdevanje predstavlja izazov, kao i zahtevi koji čekaju na renoviranje. Starosna grupa veća od 3-6 godina čini multietničku grupu.
6	PU u naselju Bajram Curri - Prizren	220	190	50	20	Kurikulum MONTI-a - koordinator, pedagog, asistent za posebne potrebe	Nova izgradnja od strane MONTI-ja i ODO-a	4 dece sa posebnim potrebama	Još uvek nema naziv, postoje izazovi u pogledu snabdevanja i zastupljenosti. Čeka se akt o imenovanju i zastupljenosti na svim nivoima. Počeo je sa radom 2024. godine, zahtevi su veliki, ciljna starosna grupa je 3-6 godina.

Stanje PU sa javno-privatnim i partnerstvima zasnovanim na zajednici prema revizorskim zapažanjima							
Privatne i kombinovane PU	Kapacitet dece prema licenci	Trenutni broj dece	Cena plaćanja u €	Broj vaspitača	Pedagoški program	Podaci o objektu	Komentari prema uočenoj situaciji
PU1 (Zasnovano na zajednici) Priština	1435m ² (1435m ² /100f =14.5m ² za svako dete)	100	150 €	10	Montesor i Regio Emilio	Objekat opštine, P	PU zasnovana na zajednici, koja funkcioniše u objektu opštine. Ima organizacioni sistem zasnovan na savetu roditelja. Sistemizacija, organizacija i struktura objekta su u skladu sa standardima i uzrastom dece.
PU2 (Zasnovano na zajednici) Priština	2307m ² (2307m ² /196f=11.77 m ² za svako dete)	196	130 €	23 -26	Montesori i pilotiranje novog nastavnog plana i programa.	Objekat je izgrađen sredstvima iz IPA fondova. P+1	PU je izgrađena sredstvima IPA fondova. Sistemizacija, organizacija i struktura objekta su u skladu sa standardima i uzrastom dece. IPA je obezbedila i nekoliko obuka za osoblje u inostranstvu. Obuke su neophodne.
PU3 (Sa javno-privatnim partnerstvom (Priština)	140	160	80 €	18	MONTI i novi nastavni plan i program pilotiranje	Privatni objekat P+1	PU u javno-privatnom partnerstvu, uz podršku Opštine, nalazi se u prenatrpanom naselju. Na listi čekanja za upis ima 152 dece. Zbog preopterećenosti brojem dece, vlasnici su zainteresovani da izgrade još jednu PU.

Stanje privatnih PU-a prema zapažanjima revizije							
Privatne PU	Kapacitet dece prema licenci	Trenutni broj dece	Cena plaćanja u €	Broj vaspitača	Pedagoški program	Podaci o objektu	Komentari prema uočenoj situaciji
PU4 (Privatna PU) Đakovica	60	60	120 €	10	Plan program MONTI-a	Objekat, P+1	Privatna PU funkcioniše u objektu koji je uzet u zakup. Deca su raspoređena po starosnim grupama. Imaju saradnju sa međunarodnim donatorima
PU5 (Privatna PU) Đakovica	70	54	80 €	4	Plan program MONTI-a, Regio Emilio i Montessori	Objekat P+1	PU funkcioniše u objektima Katoličke crkve. Deca su raspoređena po starosnim grupama. Trenutno postoje 4 slučaja dece bez roditelja koji su oslobođeni plaćanja. Za socijalne slučajeve cena je pregovarljiva i kreće se od 20 do 80 evra. Površina dvorišta je betonirana i trenutno neiskorišćena.
PU6 (Privatna PU) Priština	160	140	300 €	29	Regio Emilio, Osnovni nastavni plan i program MONTI-a.	Privatni objekat, P+1.	Objekat ima dovoljno unutrašnjeg i spoljašnjeg prostora i opremljen je igračkama. Organizacija je na naprednom nivou standarda. Ostvarena je dobra saradnja sa Ministarstvom i učešće u obukama za vaspitače.
PU7 (Privatna PU) Priština	110	70	220 €	13	Plan-program MONTI-a, pilotiranje novog	Privatni objekat, P+1.	Objekat ima dovoljnu i ozelenjenu površinu, opremljen je igračkama.
PU8 (Privatna PU) Priština	25	/	90 €	/	/	Privatni objekat P+1	Trenutno je zatvorena, iako poseduje važeću licencu. Ministarstvo nije unapred obavješteno o njenom zatvaranju.
PU9 (Privatna PU) Prizren	35	40	70 €	5	MONTI	Objekat pod kirijom, P+2	Objekat ima malu dvorišnu površinu, betoniranu, ali sa odgovarajućim materijalom i igračkama.
PU10 (Privatna PU) Prizren	120	120	120 €	8	Iz planprograma MONTI-a; montesor Regio Emilio. Ima zaposlenih	Privatni objekat P+1,	Objekat je adekvatan i poseduje napredan sistem za organizaciju inventara, igračaka i celokupnog obrazovnog procesa. Infrastrukturni sistem je prilagođen i za decu sa posebnim potrebama.

11 Prilog 6: Potvrdno pismo i komentari stranaka

Potvrdno pismo revidiranih subjekata - Opština Đakovica

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **“Funksionimi, licencimi dhe mbikëqyrja e Institucioneve Parashkollore”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Gjakovë, 29.07.2025

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Funksionimi, licencimi dhe mbikëqyrja e Institucioneve Parashkollore”** (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Ardian Gjini

Kryetar i Komunës së Gjakovës

Potvrdno pismo od MONTI

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada-Government

*Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit/Ministarstvo Obrazovanja, Nauke,
Tehnologije i Inovacija/Ministry of Education, Science, Technology and Innovation*

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me gjetjet e Auditorit të Përgjithshëm për zbatimin e rekomandimeve

Për: Zyrën e Kombëtare të Auditimit

Të nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

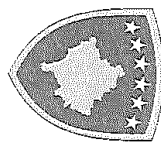
- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit për auditimin e performancës me temën: "Funkcionimi, licencimi dhe mbikëqyrja e Institucioneve Parashkollore",
- pajtohem pjesërisht me gjetjet dhe rekomandimet, ndërsa komentet dhe dëshmitë i gjeni të bashkangjitur;
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për zbatimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për zbatimin e tyre.

Arbërie Napavci, Ministre e Arsimit

Data: 04.08.2025

Prishtinë

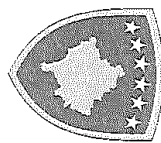

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

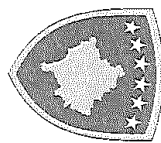

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

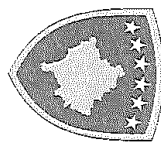

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

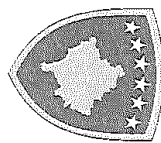

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

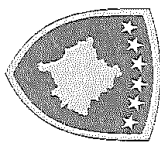

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

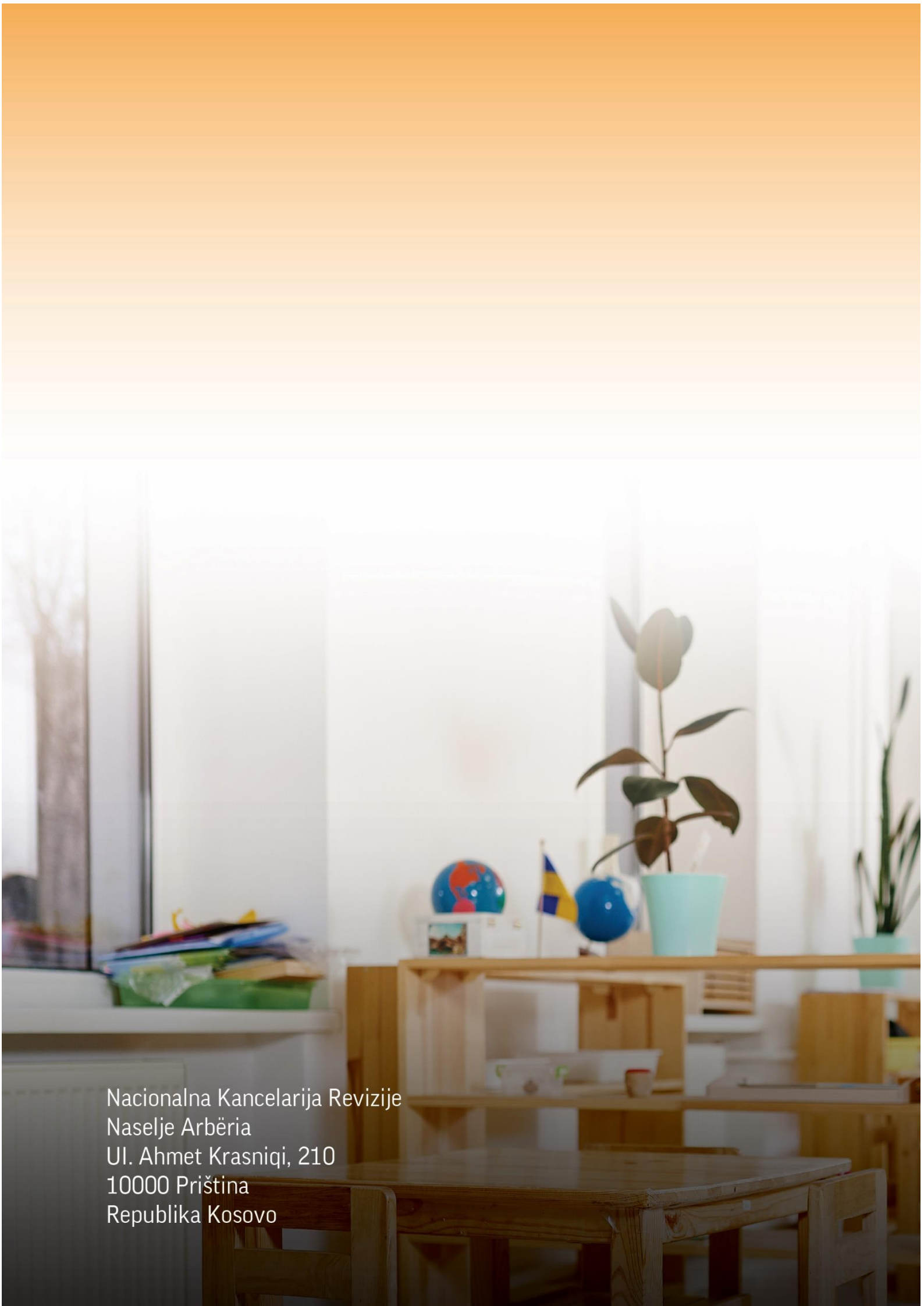

MINISTRIA E ARSMIT, SHKENCËS, TEKNOLOGJISË DHE INOVACIONIT
MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, TEKNOLOGIJE I INOVACIJE
MINISTRY OF EDUCATION, SCIENCE, TECHNOLOGY AND INNOVATION

Izvršena revizija: Funkcionisanje, licenciranje i nadgledanje Predškolskih ustanova

Dokumenat: Komentari MONTI-a u vezi sa nacrtom izveštaja revizije

Nalazi	Slažem se da/ne	Komentari revidirane institucije u slučaju neslaganja	Gledište NK-R-a
3.1. Sprovođenje dosadašnjih aktivnosti u okviru Ministarstva obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija		Komentari: Ograničen broj prosvetnih inspektora predstavljao je kontinuirani izazov u efektivnoj primeni institucionalnog nadzora u oblasti predškolskog obrazovanja. Ovaj nedostatak se direktno odrazio na sprovođenje redovnih i sveobuhvatnih inspekcija, što je rezultiralo nedovoljnim nadzorom.	Revizija učinka procenjuje efikasno korišćenje raspoloživih resursa. U vezi sa nedostatkom osoblja u SIO Đakovica, izveštaj je jasno pojasnio: „Kao posledica nedovoljnog broja osoblja na centralnom nivou, nadzor u ovom regionu je povremeno realizovan angažovanjem inspektora iz SIO Prizren na privremenoj osnovi.” (str. 12) Ovo objašnjenje je uključeno kako bi se naglasila veza između nedostatka ljudskih resursa i nedovoljnog nivoa nadzora u ovom regionu. U međuvremenu, detalji o inspekcijama u SIO Priština i Prizren dati su

Nacionalna Kancelarija Revizije
Naselje Arbëria
Ul. Ahmet Krasniqi, 210
10000 Priština
Republika Kosovo